

Taxa postala
platite in numerar
No. 224.716-929

Ara 5 lej

DI Hamasetter Robert
Budapest
Disztér 2 II e 8

HELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Baron L. Pop (volt Brassai
ucca) 10. szám. Telefonszám: 9-77
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Felévre . . . . . 663 lej
Negyedévre . . . . . 328 lej
Egy hónapra . . . . . 110 lej

**KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK**
Egy évre 10 dollár
Egy hóra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénzben)
Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel

SIDE

21. Márka 40, hol-
llár 169, font 675,
ra 8.80, cseh korona
ár 3, silling 22.50,
oty 19.50, belga fr.

Márka 118%, hol-
ár 5.10, font 19.85,
2, lira 26.40, cseh
90.02%, dinár 9.05,

gazdasági hírek

bankok a kamatláb-
foglalkoznak, Va-
tisbank november
a ugy betéti, mint a

kedelmi mérlege a
sek következtében
1 millió lira kiviteli
evitel 4 milliárd li-
ókkent, A legutóbbi
tkeztébe a lira fe-
ra 37 százalék ere-

gyi hivatal kimuta-
gi költségvetési év
alatt az állampénz-
llió dollár. Az ame-
etek rövid időn be-
betétet vettek ki.

ult el az első köz-
államokba. A hajó-
lomba visz árut. El-
ók, amelyek a kes-
olyóján, tudnak köz-
tengeri szállításra is-
gy, hogy Berlin de

detések

églősök, cukrászok
almát, diót, geszte-
detail mennyiségben
lit a Berger cuk-

Rivag II.-os eladó.

ogásos ebéd Lei 40,
enyi tér 15.

elveszünk azonnalra

kás, teljes komfort-
Regele Ferdinand

elemi vagy közép-
ását előnyösen vál-
lea Traian 13.

egyetemi hallgató
olasz nyelvrákat
korrepetálást vállal.

ben igen jöfökvésű
méter frontszéles-
lakásból álló háza-
etto 12 százalékos bér-
z 300.000 lej kész-
píre takarékpénztári
ETHO, Piata Cuza

Vegetárius Étterme
dinand (Wesselényi
Szappan ucca felől.
Vegetárius ételk. Fi-
gyon olcsó árak.

A fások 5050 lejes büntetése

A járásbíróság bűnösnek tartotta és el-
marasztalta a kolozsvári fásokat az ugy-
nevezett kartellért.

A bírói ítélet kritizálását tiltja a tör-
vény. Nem is akarjuk kritika tárgyává
tenni az ítéletet, csak tisztelettel megfel-
lebbezzük.

A fellebbezésre pedig jogot ad a tör-
vény, de maga az ítélet is úgy készült,
hogy alkalmat adjon erre a fellebbezésre.

A legtöbb vádlottat ugyanis pénzbüntet-
ésre ítélte a járásbíróság és pedig egé-
szén furcsa összegre.

5050 lejre.

Nem véletlenül került az ítéletbe ez az
általában nem kerek számjegy, hanem
azért, mert 5000 lejen alóli pénzbüntetés
ellen nincs fellebbezésnek helye. Az ítélet
maga is azzal indokolja az 5050 lejes
pénzbüntetést, hogy módot akart adni a
fellebbezésre.

Az ominózus fakartell aktái nincsenek
tehát még lezárva és a fellebbviteli fóru-
mok bizonyára meg fogják állapítani,
hogy a kolozsvári fakartell nevében a
kartell szó nem azt jelenti, mint például
az üvegkartellnél. Sőt annak éppen az el-
lenkezőjét.

Ennek megállapítása után semmiféle
bíróság sem fogja elítélhetni ezt az ár-
talmatlan kartell, amely a járásbíróági
indokolás szerint sem akarta kizárni a
szabadversenyt, míg a többi tényleg ár-
drágító kartellek büntetlenül dolgozhat-
nak.

Minden nőnek két ruha

Különös, de fölöttébb jellemző korszak-
unkra az a jelentés, mely Londonból van
kelteve és arról számol be, hogy a vilá-
gon tizenkétmillió bála gyapju áll feldol-
gozatlanul. A lényeg azonban nem ez.
A lényeg az, hogy ha — a jelentés szer-
int — ezt a tizenkétmillió bála gyapjút
szövétté dolgoznák fel, egy a világ min-
den nőjének 2, mond és ird: kettő darab
uj ruha jutna.

A nyájas olvasó joggal tehetné fel a
kérdést, hogy hát akkor miért nem dol-
gozzák fel a tizenkétmillió bála gyapjút?
Hiszen a világban millió és millió nő él
— talán csinos és tetszetős nő is akad
közöttük —, akiknek csak egy ruhájuk,
helyesebben csak egy rongyos ruhájuk
van. (A kongóbeli, vagy polinéziai asszo-
nyokat kivéve, akiknek nincs ilyesmire
szükségük.)

Hát bizony a nyájas olvasó nagyon is
joggal teheti fel a fenti kérdést, a fele-
let is nagyon egyszerű volna rája, ha ép-
pen közgazdasági értekezést akarnánk
írni ezen a szűkreszabott helyen.

De mivel nem ez a feladatunk, ugy csak
röviden annak megállapítására szorítko-
zunk, hogy a világ ma azon megy tönkre,
hogy a földkerekség minden civilizált
nője nem kaphatja meg a maga két új
ruháját. (Az a kivételes tény, hogy van-
nak még mindig nők, akik akár harminc
új ruhát is csináltathatnak, illetőleg csin-
áltatnak maguknak, csak megerősíti a
szabályt.) Mert ha megkaphatná, ugy ez
a fogyasztás olyan nagyarányu megnöve-
kedését, a termelőmunka olyan új ütemét
jelentené, ami — persze a termelés min-
den vonalán egyszerre beálló fellendülés-
sel — szinte máról-holnapra megszü-
ntetné a krízist, azt a krízist, mely a fel-
dolgozatlan gyapjubálákon trónol és vi-
gyorgó, sátáni szemekkel bálum a nyo-
mor egyre szennyesebb fertőjébe.

Már a rómaiak megmondották, hogy a
világot kevés bölcsességgel kormányozzák.
Hajdan ez a megállapítás főleg a polití-
kusokra vonatkozott, akik ma sem kullog-
nak éppen hátul a világ és az élet meg-
rontásának tevékenysége terén. Am kor-
szakunkban, mely minden más eddigi kor-
szaktól lényegesen különbözik: a római
közmondás érvénye főleg a gazdasági élet
vezetőire áll. A rossz sáfárról már a bib-
lia is lesújtóan emlékezik meg s azt ígéri,
hogy a sáfárság el fog vétetni tőle. A
tizenkétmillió feldolgozatlan gyapjubálá-

Három napra bezárta kapuit a Banca Marmorosch: ezalatt megtörténik a bank teljes reorganizálása

Manoilescu speciális álláspontja késlelteti a megoldást. A király ismételten felhívta a bankkormányzót, hogy igyekezék megtalálni a megoldáshoz szükséges formulát. Miért kellett lemondania Arisztid Blanknak?

Bucuresti-Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától). Tegnap és ma szakadatlanul folytak a tárgyalások Bukarestben a román pénzügyi szanálásával kapcsolatosan. A pénzügyi kormányzat energikus közbelépésének üdvös eredményeképpen a piac mindvégig megőrizte nyugalmát és teljes hidegvérrel fogadta a Marmorosch Bank reorganizálására vonatkozó híreket. Tegnap számunkban már ismertettük azokat a személyi változásokat, amelyek a hatalmas romániai pénzügyi vezetésében bekövetkeztek. A mai nap folyamán ismeretessé váltak azok a tárgyalások is, amelyek a változásokat s a kormány intézkedéseit megelőzték.

Argetoianu akciója a pénzügyi reorganizálására

Argetoianu pénzügyminiszter a Credit anstalt összeomlása és ezt követőleg a német pénzügyi rönje után akciót indított az al a céllal, hogy a román pénzügyi helyzetet és a román pénzügyi szanálást megrázkódtatásokkal szemben biztosítsa. A világ pénzügyi helyzetének jelenlegi válsága jelentős részben a bizalom megrendülésének volt a következménye. A pénzügyminiszter éppen ezért igyekezett olyan intézkedéseket fogantatni, amelyek alkalmasak arra, hogy a bankok betéteseit és ügyfeleit a pénzügyi fizetőképességét illetően megnyugtassák. Ezért alakult meg augusztusban a nagybankok szindikátusa. Ezt követőleg felmerült annak szükségessége, hogy egyes pénzügyi szanálási és kormányi támogatással reorganizálja. Elsősorban a Banca Marmorosch jött számításba, ama pénzügyi, amely idestova negyven

éve működik a romániai pénzügyi életnek az ország gazdasági és pénzügyi életének egyik legjelentősebb faktora és amely nem egyszer segítette ki az államot magát is pénzzavaraiából.

Különböző tervek a Marmorosch és Blank átszervezésére

A Marmorosch Bank reorganizálására vonatkozólag különböző tervek merültek fel. Argetoianu kívánsága eredetileg az volt, hogy fuziót hozzon létre a nagy bukkaresti pénzügyi központ és így került fel tegnap a Banca Româneasca és a Marmorosch Bank fuziójának terve. Az idevontkozó tárgyalások azonban megszakadtak, mert a terv keresztülvitelének nagy nehézségek állottak útját. A pénzügyminiszter erre azt kérte, hogy a Banca Nationala emelje fel a Marmorosch Bank visszeszámitolási hitelkeretét, vegyen részt a bank ügyeinek vezetésében és ugyanakkor elégítse ki annak szükségleteit. Manoilescu bankkormányzó ezzel szemben kijelentette, hogy bár szükségesnek látja a pénzügyi reorganizálást, Argetoianu kívánságát nem tartja teljesíthetőnek. A stabilizációs tervezet szabályozza azt, hogy milyen esetekben léphet közbe a Banca Nationala a pénzügyi támogatására s meddig terjedhet, a jegybank intervenciója. A pénzügyi élet két vezetője közötti nézeteltérés előbb Auboín külföldi szakértő, majd az uralkodó elé került. A király az egymást követő audienciák során mindent elkövetett, hogy Argetoianu és Manoilescu álláspontjait közös nevezőre hozza.

(Folytatás a 4. oldalon)

ról szóló hírads az bizonyítja, hogy a világ szénáját és szalmáját, gabonacsüregjeit és gyapjuhalmait rossz sáfárok őrözik. Mert a világon — az anyaföld jóvoltából bőség van és e bőségből mégis mindent hiány, szükség és inség fakad csak. Kevés bölcsességgel, de annál több rosszasággal kormányozzák tehát a világot.

Minden nőnek két új ruha jutna és a legtöbb nőnek mégis egy se jut. Hol itt a hiba? A gyapjubálában nincs, a föld termőképességében nincs, a dolgozni akaró kezek szolgálatkészségében nincs. Ezek mind ruhát, cipőt, kenyéret szeretnének gyártani.

A hiba tehát csak a sáfároknak lehet.

Blank Arisztid

A pénzügyi helyzet változatlan. Az állam és a Banca Nationala reorganizálni fogják a Marmorosch és Blankot. Ennek a reorganizációnak azonban ára volt.

Blank Arisztid lemondott vezérigazgatói méltóságáról.

Az új vezérigazgatót Stefanescunak hívják.

Az utolsó Blank is kivonult az intézetből, mert már csak a nevében őrzi az emléket annak, hogy volt egyszer egy Arisztid Blank, két zsidó Marmorosch, meg egy Blank, két zsidó Marmorosch, meg egy szorgalommal, nagyfináncszeni, akik szorgalommal, nagy tudással és puritán becsülettel megvetették egy hatalmas vagyon alapját. Egy olyan vagyonát, amely mindig tudta

származásának a kötelességét és pazarbőkezűséggel osztotta ki a hányadát minden szociális és kulturális célkitűzésnek. A Marmorosch-Blank békében, háborúban és a háboru után bocszította az ország rendelkezésére a pénztárát, akár propagandáról, akár kulturális cselekedetről, a román irodalom és művészet kollektív és egyéni támogatásáról, a belföldön és külföldön tanuló román diákok segítségéről volt szó.

És ha nem is volt kimondottan zsidó vagyon a Marmorosch Bank, de mégis munkahelyet és érvényesülési lehetőséget adott a zsidó munkásnak is. Amikor a zsidó munka egyre több helyről szorult ki csüggedten és reménytelenül.

A bank megmarad, de Blank Arisztidnak távoznia kellett.

Nem mondjuk azt, hogy antiszemita szempontok diktálták Blank Arisztid távozását. Csak megrögzítjük a szimptomákat.

A távozó vezérigazgató egyetlen mondatnál indokolta eddig a visszalépését: — El akartam oszlatni a hitet, hogy a Marmorosch és Blank támogatása az én érdekében és nem pusztán a bank érdekében történt.

Ó biztosan tudja, hogy mit beszél. Tegnap Bercevic, ma Blank, Ausztriában Rotschild, Németországban Goldschmidt. Hogy csak a legnagyobbakról beszéljünk. A zsidó vagyonok menthetlenül morzsolódnak szét.

Vajon tényleg nem volna ebben a processzusban tendencia?

VILÁG TÜKRE

Schnitzler Arthur

Az osztrák-német modern irodalom legértelmesebb egyénisége tegnap Bécsben örök álomra hunyta le szeméit. A finom, megleghangu Schnitzler Arthur szomorkás szíve megszünt dobogni. Ezzel a halállal a háboru-előtti Bécs egy érdekes korszaka záródik le, azé a Bécsé, melyben a császári udvar háta mögött a polgári élet vidámság, a nyárspolgári kedély szötte az örökkévalóság álmait. Ennek az életvidámságnak és ennek a kedélynek volt költője Schnitzler Arthur, ez a tipikusan finom bécsi zsidó esztéta. Finomsága azonban idages ervedtségből eredt, az élet végzetes erejű problémáival való megbirkózni nemtudásból. Irodalmi fellépése arra az időre esik, mikor Freud pszichoanalízise először bontakozott ki, mikor a hajdan szigoru polgári erkölcsök felbomlanak és az érdeklődés teljes hűvel fordul a szekszuális problémák felé. Schnitzler a leghivatottabb tollu megszólaltatója ennek — az egyelőre csak a lelkekben lejátszódó — változásnak.

Bármennyire fellázadt ellene a reakció: a „Reigen“-nek (Körbe-körbe) óriási sikere volt és van a bécsi színpadokon, sőt az összes német színpadokon is. A siker olyan elementáris volt, hogy Bécs rendőrfőnöke nem merté vállalni a darab betiltását. Annál hevesebb támadások érték Schnitzlert a klerikális sajtóban, mely természetesen az egész „disznóságot“ Schnitzlernek, a zsidónak számlájára írta.

Schnitzler irodalmi sikerei aunal is inkább feltűnéstkeltek voltak, mert hiszen az akkori Bécs politikai levegőjében még mindig ott uszkáltak a Lueger-korszak antiszemita miázmái. Am a fertőzött szellemi levegő felső rétegeiben már egészen áramlás indult meg, annak a polgári felvilágosodottságnak levegője, mely szinte karöltve sorakozott rohanra a régi előítéletek ellen — az akkor kibontakozó munkásmozgalmammal.

Schnitzler Arthur nem volt sohasem lázongó kedély. Igazi polgár volt, zárt problémákkal és zárt tragikumok megérzésével. Am munkássága mégis elképzelhetetlen a kortársi bécsi társadalom, a főleg polgári és fölöttébb zsidó polgári társadalom háttere nélkül. Szigoru bírja és mégis szerelmese volt ennek a világnak, melyben perverz bankárok, üzletes szülők mellett olyan tulfinomult, minőza lelkek éltek ekszkluzív belső életüket, mint Elza kisasszony, egyik legszebb regényének hősnője. A bécsi polgári „decadence“ írója azonban még sem járt teljesen csukott szemekkel a világban. Nemhiába tartozott Herzl Tivadar szorosabb baráti környezetéhez: a Dreyfuss-affér hullámai, a valóság brutális érintése őt, az esztétát és lélekbuvárt is felriasztják disztingvál hangulataiból. A zsidóság elleni brutális támadások, az ébredő cionista mozgalom belőle is kikényszerítik a nyílt vallomást a zsidóság ügye mellett. De már nem humanista távlatból, nem siránkozóan és esztétai finomkodásokkal, hanem a pozitív zsidó polgári világnézeti talaján állva. Schnitzler, Bécs elfinomult lélekbuvára cionista

lesz és cionista hitvallásának két művében is kifejezést ad. A „Professzor Bernhard” című drámájában az egyetemről kiűzött, nagytehetségű zsidó professzor tragédiáját írja meg, akit tehetségtelen, de fajtiszta riválisa a halálba kergetnek. Ez a dráma sok rokonnórást mutat Max Nordau „Doktor Kohn” című drámájával; nem lehetetlen, hogy éppen Nordau drámája inspirálta Schnitzlert a hasonló téma feldolgozására.

Az „Ut a szabadba” című regény az új, közvetlen, a világháború előtt kibontakozó bécsi zsidó önmegbecsülésében, a faji magáratlálásban, a hajlott gerinc kiegyenesítésében keresi. Persze az atyákkal való szembenállás harcain keresztül vezet ez az út. Az út a szabadba. A konfliktusokból azonban az ifjúság kerül ki diadalmasan.

Schnitzler írói vénája a legtisztább, a leginvenciózusabb mégis bécsi regényeiben lüktet. A „Gusztav” című regényében a bécsi kedély melegsége, gyengéd humora, könnyel életmámora buzog színesen, előkelően, művészi egyensúllyal, a lélekrajz nemes precizitásával. Nem hiába volt Schnitzler Freud kortársa: nála is mindennél fontosabb a tudatalatti világ feltárása. Számára is fontosabb a tudatalatti lélek valósága, mint a valóság tudata. És ebben a műfajban iskolát csinált Schnitzler Arthur. Stefan Zweig és Hermann Bahr (mindketten Salzburgban élnek és nem véletlenül, hanem a város esztétikus zártágában önként elveszve) a schnitzleri iskola növendékei, azzal a különbséggel, hogy például S. Zweig már sokkal korszerűbb, sokkal tovább fejleszti, helyesebben modernebb problémákhoz hangolja pszichológizmusát.

Napjaink gyorsan muló, recsegő-ropogó történelmi forrongásában a schnitzleri ember- és világlátás nagyon sokat veszített aktualitásából. És a közeljövőben minden bizonnyal még többet fog veszíteni. Am ennek ellenére is bizonyos, hogy ezt a mai kort a maga forrongó, sőt forradalmi eszméramlataival — a Schnitzlerék készítették elő, akik a nyugodt, színes, befelé fordult tekintetű polgári világrend felszine alatt meglátták a tragikus vonásokat, az ernyedtség és a változás korokozó bacillusait.

Schnitzler halálával a bécsi, az oszt-rák irodalmi élet egy pompázó korszaka zárul le. Temetése egy szépségekben gazdag mult temetése is egyben: a császári Bécs és a kiegyensúlyozott bár már korhadásnak indult monarchia világának lezárulása. Azóta a zsidóság is más utakra tért, a világ is. Mégis: Schnitzler géniusza kiviláglik az elboruló mult drapériái mögül, mert nemesak igazi író volt, hanem jó, nemes és igaz ember is.

Salamon László

A vádlottak távollmaradása miatt elhalasztották a Cur-Salom-per táblai tárgyalását

Cluj-Kolozsvár, október 22. Az Uj Kelet tudósítójától. A kolozsvári táblán ma került sorra Weiszburg Chajim dr.-nak Gara Ernő ellen indított rágalmozási perének fellebbviteli tárgyalása. A tárgyaláson azonban, noha valamennyi fél idejében megkapta az idézőt, csupán a főmagánvádló Weiszburg dr. és a per harmadrendű vádlottja jelent meg, míg az első- és másodrendű vádlottaknak csak az ügyvédjük jelent meg.

A vádlottak távollmaradása miatt a tárgyalást megtartani nem lehetett és így csupán a vádlottakon mulik, hogy a per tárgyalása további halasztást szenved. Zaharia tanácselnök kérdésére, hogy kívánják-e a meg nem jelent vádlottak elővezetését a legközelebbi tárgyalásra, dr. Kertész Jenő, a főmagánvádló jogi képviselője kijelentette, hogy miután a vádlottak védője garanciát vállalt arra, hogy a vádlottak a következő tárgyaláson megjelennek, a vádlottak elővezetését, mint lojális ellenfél nem kívánja, de kéri a legelső terminus kitűzését érdemleges tárgyalásra.

Kommunista tüntetések voltak London főbb pontján

Külön vonalakat épített az angol posta a választások idejére a Buckingham-palotához. Statáriumot rendeltek el Írországban

London, október 22. A választásokra való tekintettel az angol posta külön vonalakat épített a Buckingham-palotába és a York-Houseba abból a célból, hogy a király és a walesi herceg minden kerülettel közvetlen összeköttetést kaphassanak a szavazatok összeszámlálása után nyomban megkaphassák a kerületi választási eredményeket. A palotákat összekötötték néhány minisztériummal és több hírszolgálati irodával is, hogy az uralkodó és a trónörökös állandóan tájékozva legyenek a választások alatt a politikai helyzet felől. Egyidejűleg az angol főváros több pontján kommunista tüntetések voltak.

A karhatalom mindenütt gyorsan közbeavatkozott. Összeütközések-nél néhány sebesülés is történt.

London, október 22. Írországban az államellenes bűncselekmények letárgyalására az állam rendjének hathatósabb védelmére iránt intézkedő törvény alapján megalakították a statáriális bíróságot, amely üléseit a nyilvánosság kizárásával fogja tartani. A bíróság halálbüntetést és megkorbácsolást is kiszabhat. A kormány törvényen kívüli állapotba helyezett tizenkét baloldali szervezete, köztük a szovjet barátainak szövetségét és a köztársasági hadi szervezetet.

A George Baritiu liceum csak úgy vesz fel magántanulót, ha előbb levágja hajtincsét

Miért nem végezheti el a középiskolát Diamantstein Andor

Cluj-Kolozsvár, október 22. Pédátlanul felháborító jelenet színhelye volt ma délelőtt a George Baritiu liceum titkári hivatala. Egy Diamantstein Andor nevű bánffyhyunadi zsidó fiú, aki tavaly odahaza végezte a gimnázium első osztályát, ezidén az iskola megszüntetése miatt Kolozsvárra jött, hogy a George Baritiu liceum második osztályába magántanulónak beiratkozzék.

A fiú okmányai a legteljesebb rendben voltak, semmi akadály sem volt már a beiratásnak, amikor a beiratást végző tanár hirtelen észrevette, hogy a gyerek füle mögött két vékony hajtincset hord. Ez a „rettenetes felfedezés” megpecsél-

telte Diamantstein Andor sorsát. A tanár visszatolta iratait és kijelentette, hogy addig nem iratja be, míg hajtincsét le nem vágja. Tudtukkal nincs olyan törvény, amely a zsidó tanulót lelkiismereti szabadságának ilyen súlyos megsértésével erre kötelezhetné. Az meg egyenesen felháborító, hogy a magántanuló hajviseletébe bármilyen módon beleavatkozzék tanügyi hatósága.

Jorga közoktatásügyi minisztertől várunk választ arra, hogy az ő intenciói szerint történik-e az, hogy valakit megfosszanak az iskolától csak azért, mert hajtincset visel?

Az amerikai kormány hivatalosan cáfolja, hogy az aranyvalutáról való letérést készíti elő

Az amerikai bankok elutasító álláspontra helyezkedtek a francia jegybank követeléseivel szemben. A Federal Reserve Bankok felfemelték a leszámítolási kamatlábat

Newyork, október 22. A francia jegybank közölte, hogy hatszázmillió dollár értékű letétjét kénytelen lesz Amerikából visszavonni a másutt elhelyezni, ha az amerikai bankok továbbra is csak másfél-százalékos kamatot fizetnek érte. Ebben a kérdésben a newyorki bankok vezetői értekezletet tartottak s egyhangú határozattal elutasító álláspontra helyezkedtek a párizsi jegybank követeléseivel szemben.

Ezzel kapcsolatban az európai pénzügyi piacokon valószínűnek tartják, hogy az aranyért folyó harc még meglepetéseket tartogathat az amerikai és franciaországi kamatlábak kialakulása körül.

Egyébként Washingtonból hivatalosan cáfolják azokat a híreket, hogy az Egyesült Államok kormánya az aranyvalutáról

való letérést készítené elő. A lapok szerint Amerikában még akkor sem gondolnának az aranyfizetések beszüntetésére, ha a bankjegyek fedezete 40 százalékra süllyedne.

A Newyork Herald szerint Iacour-Gayet és Farnier francia bankszakértők tárgyalásai közvetlenül befejezés előtt állnak. A bankszakértők Laval washingtoni pénzügyi tárgyalásait készítik most elő.

Párizs, október 22. A st.-luisi, philadelphiai és washingtoni Federal Reserve Bankok a leszámítolási kamatlábat három és félszázalékosra emelték. E jegybankokat az aranykivitel kevésbé érintette, mint a newyorki jegybankot.

Megérkezett a Népszövetséghez a japán kormány válaszigygyéke a mandzsuriai konfliktus ügyében

Kínai banditák véres harcai a japánok ellen. Sikeresen haladnak előre a Kína egységesítésére irányuló tárgyalások a kantoni és nankingi kormányok között

Genf, október 22. A japán kormánynak a népszövetségi tanácshoz intézett válaszigygyéke ma megérkezett Genf-be.

Yoshisava japán fődelegátus ebben az ügyben a délelőtti folyamán felkereste Briand-t s hosszasan tárgyalt a francia külügyminiszterrel, mint a tanács elnökével.

A két államférfi megbeszélései eredményétől függenek a konfliktus népszövetségi megvitatásának további fejleményei. Egyidejűleg az európai hatalmak fődelegátusai ma délelőtti értekezletet tartottak a távolkeleti konfliktus ügyében a két konfliktusba került állam megbízottainak jelen-

létében. Ezzel kapcsolatban a Press Association Genfből úgy értesült, hogy a genfi japán fődelegátus kormányától utasítást kapott arra, hogy bizonyos kérdésekben engedékenységet tanúsítson.

Ezzel szemben újabb jelentések szerint Dél-Mandzsúria keleti részében, a koreai határ közelében harcok voltak japán katonaság és kínai rablók között. A banditákat sikerült visszavetni.

Mukden környékén a kínai banditák telefon- és táviróösszeköttetéseket pusztítottak el s tüzelés alá vettek több japán felderítő repülőgépet, amelyeket a hadvezetés a Ya-Lu-Kiang folyó keleti partjára

rendelt vissza. A pilóták gépfegyverekből viszonozták a tüzelést s néhány bombát is vetettek a rablók közé.

Sanghaiban folytatják a nankingi kantoni kínai kormányok megbízottai az együttműködésre vonatkozó tárgyalásokat. A városban japánellenes tüntetések vannak, de a japán lakosság nyugodtan fogadja a tüntetéseket, amióta a kikötőben horgonyt vetett hadihajók tengerészlegényeinek tette kpartra a japán alattvalók élet- és vagyonbiztonságának védelmére.

London, október 22. Sanghaiban 20 ezer főnyi tömeg lelkesen éljenzte a kantoni kormány 150 tagból álló tárgyaló delegációját érkezésükkor. A megbeszélések a nankingi megbízottakkal azonnal megkezdődtek. A tárgyalások célja a két kormány közötti együttműködés megteremtése és Kína eggyeo-vasztása. A Times értesülése szerint a szovjet vizsgáló bizottságot később Mandzsúriába kiküldeni, mert az ottani események nyugtalanítják s veszélyeztetik az orosz érdekeket. A Press Association jelenti, hogy Dél-Mandzsúriában kínai rablók kisiklattak egy japán páncélvonatot, majd a szerelvényt megrohmozták és a japán katonai személyzetet lemészárolták.

Nem lehet életbeléptetni a román-német kereskedelmi egyezményt

Az amerikai államok tiltakoznak a román gabona számára biztosított kedvezményes vámtarifa ellen

Berlin, október 22. A német-román kereskedelmi egyezmény a két állam megállapodása értelmében november elsején kellett volna hogy életbelépjön. Román gazdasági körökben nagy reményeket fűttek ehhez az egyezményhez, amely — mint ismeretes — bizonyos ipari rendelesek ellenében kedvezményes beviteli vámtarifát biztosít a román gabonaművek számára. Egyes német lapok néhány nappal ezelőtt azt a hírt közzétették, hogy a Brüning-kormány dekrétum útján életbe akarja léptetni egy a német-román, mint a német-magyar kereskedelmi konvenciókat.

Ezzel kapcsolatban a Berliner Börsenkurir legutóbbi számában azt írja, hogy a két egyezmény életbeléptetése nehézségekbe ütközik. Különösképpen a romániai tengeri és árpa, valamint a magyar buza számára biztosított kedvezményes vámtarifa csak abban az esetben alkalmazható, ha ehhez a genfi nemzetközi gazdasági konferencián résztvevő államok is hozzájárulnak. Ezzel szemben Szovjet-Oroszország, Argentína, Kanada és az Egyesült Államok tiltakozásukat jelentették be a preferenciális rendszer alkalmazása ellen. Emiatt a két egyezménynek néhány jelentéktelen pontja léptethető életbe, amelyek a Berliner Börsenkurir szerint semmilyen haszonnal nem járnának Németország külkereskedelmére. A lap éppen ezért nem tartja valószínűnek, hogy a Brüning-kormány kiadja a vonatkozó dekrétumokat.

Berlin, október 22. A Berliner Tageblatt értesülésével szemben, amely szerint a román-német kereskedelmi egyezményt november 11-én dekrétum útján életbeléptetik, hivatalos körökben kijelentették, hogy a két egyezmény sorsa teljesen bizonytalan. A német kormány tárgyal ugyan a preferenciális rendszer ellenzölve, de e tárgyalások kimenetele teljesen bizonytalan.

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár Rt.

CLUJ, C.A.L. REG. FERD 7 SZ.

Főköntézetek: Dej-Dés, Beclean-Betlen, Cehul-Silvaniei-Szilágycsésh-Jibou-Zsibó, Záláu-Zilah. Affiliált intézetek: A Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár R.-T., Aiud-Nagyenyed és ennek Uioara-Marosujvári fióköntézetek

Saját tőkéi 60 millió lej

Togalalkozik a banküzlet minden ágazatával. Átutalásokat bel- és külföldre legelőnyösebben és legpontosabban eszközöl.

Engedélyezett deviza hely!

Sulyra

Cluj-Kolozsvár let tudósítójától gon csütörtök fakeskedők, kvesturái tit men, hogy i volna a faára annak idején ismertettük a kedő kihallgat senki sem vár kói itélettel su pedig csütörtök A kis tárgytóság előtt hi hogy a vádolt paragrafus a és ezért a köv

Mint elsőre zárásra és 600 Frenkel Lajos Aladár fakere kat, számszer pénzbüntetés

A pénzbüntésora a követk reskedelmi Rt. Múasztalosárú György, ifj. P. Henrik, Beteg Sámuel, Vatra Mátrón, Weisz ner Farkas, K dor, Blum Ber ia György, G Herskovits F láz János, R László, Grün Kátz Márton.

A bíróság f ottakat: Id. I. Pop Joan, dr. Thomae faker igazgatokat, v tirea favállalat

Az ítélet ért nést váltott k akik az ítélet déssel hallgat fölöttük a járá rint a fakesre tek, melynek c tesen beszerzet megállapított á küszöböljék a vény 8-ik para lekmenyek m körülmények k enyhe ítéletet

lás, hogy a há deményezte a miért is öket delkezési szer ből megállapít zet ármegállap tatnak az aktá löbbi Dezsó vá ta, hogy a ka nélkül dolgozo bizonyítja, hog lott.

A Forestirea gokat felmenté iratokból megá vállalatok csak séig jutottak el tellben. Id. Per lások megindó dott, mig Fený ta, hogy nem fa nök, aki nem t

Végül még tu az 5050 lej bü mert ebben az a törvényeség tetés meghalad viteli eljárás a

Sulyos ítéletet hozott a kolozsvári járásbíróóság a fakereskedők ellen

Az összes vádlottakat elítélték. A vád képviselője mégis fellebbezett

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári járásbíróóság csütörtök délben újra felvonult a fakereskedők, akiket dr. Clonta Eugen kvesturái titkár fogott perbe azon a címen, hogy kartellárgyalásokat kezdtek volna a faárak emelésére. A tárgyalásról annak idején érdemben beszámoltunk és ismertettük a humoros jelenetekben bővelkedő kihallgatásokat. A tárgyalás után senki sem várt arra, hogy a bíróság drámai ítélettel sújtja a fakereskedőket, ami pedig csütörtökön mégis bekövetkezett.

A kis tárgyalóteremben zsúfolt hallgatóság előtt hirdette ki Buttur járásbíró, hogy a vádlottakat az uzoratorvény 8-ik paragrafusa értelmében bűnösnek találta és ezért a következő ítéletet hozta:

Az elítéltek névsora

Mint elsőrendű vádlottakat 30 napi elzárásra és 6000 lej pénzbüntetésre ítélték Frenkel Lajos, Fischer Lipót és Stotter Aladár fakereskedőket. A többi vádlottakat, számszerint harminenegyét, 5050 lej pénzbüntetésre ítélték.

A pénzbüntetésre ítélt fakereskedők névsora a következő: Transilvania Tűzfakereskedelmi Rt., Calcit Rt., Faárugyár Rt., Műasztalosárugyár Rt., Lignária Rt., Vigh György, ifj. Peris Arturo Capelaro, Lázár Henrik, Betegh Ernő, Löbli Dezső, Zélig Sámuel, Vatra cég, Farkas József, Király Mátrón, Weisz Sándor, Suciu Viktor, Feiner Farkas, Krausz Viktor, Kellner Nándor, Blum Bernát, László Ferenc, Mandula György, Grósz Endre, Ziment Géza, Herskovits Ferenc, Horváth Balázs, Balázs János, Richter Salamon, Sennensib László, Grünwald Mihály, Izrael Mózes, Katz Márton.

A bíróság felmentette a következő vádlottakat: Id. Peris Artur, Fenyves Erső, Pop Joan, dr. Tilea Viorel, Bartók Lipót, Thomae fakereskedőket, illetőleg vállalatigazgatókat, valamint a Regna és Forestirea favállalatokat.

Az ítélet indokolása

Az ítélet érthetően általános megdöbbenést váltott ki a fakereskedők körében, akik az ítélet indokolásában nagy érdeklődéssel hallgatták végig, hogy miért ítélt fölöttük a járásbíróóság. Az indokolás szerint a fakereskedők szövetkezetbe tömörültek, melynek célja az volt, hogy az együttesen beszerzett árukat a szövetkezet által megállapított árakon adják el és ezáltal kiűszöböljék a konkurenciát. A spekulátorvény 8-ik paragrafusa ezt büntetendő cselekménynek minősíti, miért is az enyhítő körülmények betudásával a járásbíróóság enyhe ítéletet hozott. Elmondja az indokolás, hogy a három elsőrendű vádlott kezdeményezte a szövetkezet megalakítását, miért is őket a törvényparagrafusok rendelkezései szerint a vádlottak vallomásaiból megállapítást nyert, hogy a szövetkezet ármegállapító jelleggel bírt. Erre mutatnak az aktákban talált levelezések és Löbli Dezső vádlott vallomása, aki elmondta, hogy a kartellárgyalás figyelembe vétele nélkül dolgozott és adta el a fát. Ez azt bizonyítja, hogy a kartell valóban fennállott.

Akiket felmentettek

A Forestirea és Regna részvénytársaságokat felmentette a járásbíróóság, mert az iratokból megállapítást nyert, hogy ezek a vállalatok csak a tárgyalások megkezdéséig jutottak el és nem vettek részt a kartellban. Id. Peris igazolta, hogy a tárgyalások meginduláskor külföldön tartózkodott, míg Fenyvessy Ernő vádlott igazolta, hogy nem vett részt a tárgyalásokban. Végül még tudtul adta Buttur bíró, hogy az 5050 lej büntetés azért alkalmazta, mert ebben az esetben fellebbezésnek csak a törvénytörésig volna helye. Miután a bűntetés meghaladja az ötezer lejt, a fellebbezési eljárás a tábláig vihető tovább.

A vádlottak az ítélet ellen fellebbezést jelentettek be, míg dr. Clonta Eugen a kiírt büntetések súlyosbításáért felfolyamodott. Azoknak az ügyben, akiket felmentettek, az ítéletet tudomásul vette.

A fakereskedők pere így még nem fejeződik be, hanem tovább folytatódik, a

törvényszéken, ahol minden valószínűség szerint revízió alá kerül a járásbíróági ítélet. Ez egyébként elvi jelentőséggel is bír, mert aligha volt még Romániában olyan igazságszolgáltatási ítélet, mely megbüntette a kartelleket. Eddig csak hatóságilag támogatott kartelleket láttunk,

amelyeknek horribilis árdrágítására alaposan ráfizet a fogyasztó.

Arról természetesen mindenki meg van győződve, hogy ez az elvi jelentőségű döntés éppen csak a kolozsvári fásokat sújtja. Az ipari kartellek árletörését miniszteri szobákon és audienciákon keresztül próbálják szép szóval kieszközölni a kartell mindenható uraitól és nem ítéletekkel igazságtani szét a kartellt.

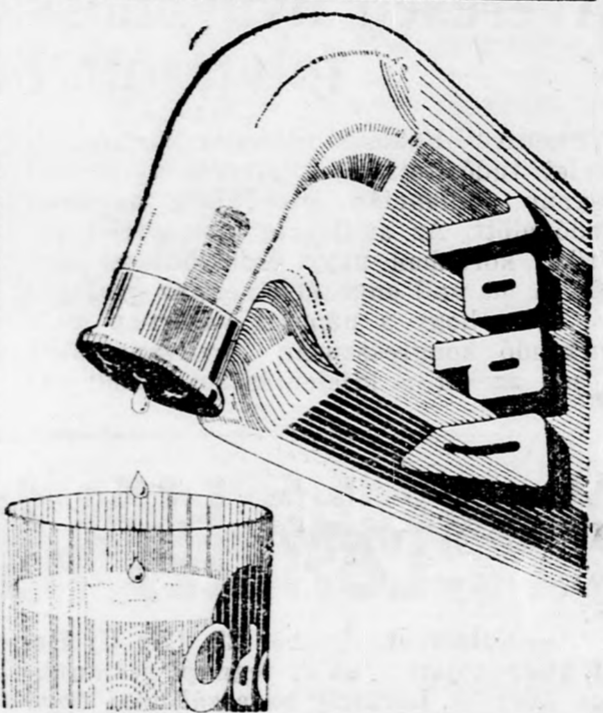
Pedig ha a kolozsvári ítélet megfelelő formában a cement, papír, élesztő, üveg stb. kartellekre is alkalmaznák, egészen bizonyos, hogy a fakereskedőknek nem kellene még csak gondolniuk sem a kartelle...

„Az a fontos, hogy a közvélemény továbbra is őrizze meg önbizalmát és hidegvérét“

Charles Rist reméli, hogy Románia meg- rázkodtatás nélkül fog kilábalni a sulyos gazdasági és pénzügyi válságból

A lejtábilizáció szakértőjének optimista kijelentései Románia gazdasági és pénzügyi helyzetéről

Bucuresti-Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Argus leg-

ODOL
Érőtlenítő hatású, felfrissíti a száját és a fogakat tisztán, szépen és egészségesen tartja.

utóbi számában igen érdekes beszélgetést közöl, amelyet a lap párizsi tu-

dósítója folytatott Charles Rist-tel, a lejtábilizáció neves külföldi szakértőjével, akinek a francia pénzpiac és Románia pénzügyi élete közötti kapcsolatokra most is döntő befolyása van. Románia gazdasági és pénzügyi helyzetéről szólva a következőket mondta Charles Rist:

— Kimondhatatlan melegséggel töltött el az a megállapítás, hogy Románia nyugodtan és figyelemreméltó bátorsággal tudta tartani magát ebben az egész európai gazdaságra sulyos periódusban. Elénk figyelemmel kísértem azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a román pénzügyi kormányzat vezetői három év óta kifejtettek a gazdasági és pénzügyi élet konszolidálására érdekében. Tisztában vagyok azzal, hogy milyen csapást jelent Románia lakossága számára a legfőbb gazdasági értékek: a buza, a tengeri, a petróleum és a fa ársése. Csodálatos, hogy a földműves lakosság, amelynek az kell látnia, hogy munkájának hozadéka napról-napra esöken, méginkább erőfeszítésekkel felel erre a szomorú kiábrándulásra. Szerenese, hogy három év óta Romániának jó termése van és így a lakosság nem fog élelem-hiányban szenvedni.

A román kormányok a válság beköszöntése óta takarékosági politikát

folytattak, amelyet nem győztem eléggé ajánlani, bármily nehézségekbe is ütközik ez a politika. A jegy kibocsátó intézet óvatosságának eredményeképpen a lej szilárd és nyomatlanul viselte el az elmúlt évek nehézségeit. Ha valaki Közép-Európában utazik, azt tapasztalja, hogy Románia az egyetlen állam, ahol a pénzforgalom, szabadon, minden megszorító intézkedéstől mentesen bonyolódik le és ahol a pénz nem megérdemelt bizalomnak örvend. Az angol font esése által előidézett válság folytán a tranzakciók fennakadást szenvedtek ugyan, ám ez nem érintette sem a Banca Nationalat, amely tekintélyes aranytartalékokkal rendelkezik, sem pedig magát a piacot. Ha a pénzügyi kormányzat továbbra is okosan és óvatosan fogja vezetni az ügyeket, úgy Románia fölött el fog mulni ez a sulyos időszak anélkül, hogy a nemzetgazdaság komoly bázisai megrendülhetnének.

— A nyugati államok, amelyek mindig barátságosan viseltette Romániával szemben, ezután is nyújtani fogják Romániának azt a támogatást, amelyre az országnak szüksége lesz. Az a fontos, hogy őrizzék meg önbizalmukat. Szűnjön meg a széthúzás a közös veszedelem előtt, a közvélemény pedig őrizze meg eddig mutatott hidegvérét.

Az Angol Zsidók Tanácsa Hindenburghoz akart fordulni a kampóskeresztesek garázdálkodásai miatt

A Jewish Board of Deputies ülése

London, október 22. A Jewish Board of Deputies (Az angol zsidóság tanácsa) a napokban ült össze Londonban, hogy megtárgyalja a németországi zsidóság helyzetét, Samuel Finburgh volt konzervatív képviselő és Salford város polgármestere javasolta, hogy a Tanács intézzen íratot Hitlerhez, amelyben kérje, hogy Hitlerrel szemben alkalmazza az „erős kéz“ politikáját. Azzal indokolta javaslatát, hogy a hitleri mozgalom a zsidókkal szemben semmitől sem riad vissza.

Az angol zsidóság követelése bizonyára jó atmoszférát tudna teremteni Németországban.

Avigdor Goldsmid azzal utasította vizsza Finburgh javaslatát, hogy a Tanács jeldigi politikájához híven nem szabad beavatkozni más országok belügyeibe, kivéve ha az illető ország zsidósága ezt kéri és célirányosnak tartja.

A Board of Deputies ezután határozati javaslatot fogadott el, amelyben a berlini antiszemita kilengések áldozataival

szemben legmélyebb szimpatiajának ad kifejezést és megelégedéssel veszi tudomásul, a hatóságok gyors és kötelezőszerű intervencióját.

— A szovjet cáfolja a külföldi fizetésekre elrendelő moratórium hírét. Berlinből jelentik: A szovjetkövettség energikusan cáfolja a szovjet külföldi tartozásaira elrendelő moratóriumról elterjedt híreket.

ÁTMENETI KABÁT . . . . . Lei 1700 és feljebb
RAGLAN Ia FLAUSCH . . . . . Lei 3000 és feljebb
M. NEUMANN RUHAÁRUHÁZ CLUJ, PIATA UNIREI 14.

Ágél Bank
Énztár Rt.
FERD 7 SZ.
Dés, Beclean, Szilagy, Zilah, Affiliált, Nyedi Kisegítő, Aiud-Nagy, Marosujvár, etc.
millió lej
küzlet minden
okot bel- és
ebben és leg-
szközöl
leviza hely!

Három napig zárva tartják a Marmorosch-Blank bankot

(Első oldali cikkünk folytatása)

Hosszas, szenvedélyes tárgyalások eredményeképpen született meg végül tegnap délután az első formula a helyzet megoldására. Ennek megfelelően az állam a Banca Nationala együttesen vesznek részt a Marmorosch Bank újraszervezésében. A Marmorosch Bank alaptőkéjét 500 millió lejfel felemelné és az új részvénytárcsát a jegybank venné át és helyezné letétbe. Ezzel szemben a Banca Nationala szóhoz jut a Marmorosch Bank vezetésében. Az alaptőke felemelésével egyidejűleg a Marmorosch Bank felhatalmazást kap arra, hogy másfél milliárd lej erejéig államilag garantált kötvényeket bocsásson ki, hogy szükség esetén ezekkel a kötvényekkel elégtessen ki a hitelezők követeléseit. A kötvények 80-as árfolyamon kerülnek kibocsátásra, 8 százalékos kamattal.

Mint megírtuk, a lemondott Blank Arisztid helyébe Alexandru Stefanescu, a Banca Nationala volt igazgatóját és a bukaresti bankszindikátus elnökét nevezték ki a Marmorosch Bank vezérigazgatójává. A bank igazgatósági tanácsa tegnap este az új vezérigazgatót elnöklete alatt ülést tartott, amely a késő éjjeli órákba húzódott be. Az ülés után a bank igazgatósága a következő hivatalos közleményt tette közzé:

„A Marmorosch Bank igazgatósági tanácsa tegnap este tizenegy órakor tartott ülésén tudomásul vette Blank Arisztid vezérigazgató, Soepke Richárd és Tabacovici igazgatók lemondását. Ugyan ezen az ülésen tudomásul vették a pénz-

ügyminisztériumnak a bank igazgatóságához intézett következő levelét:

„A hozott határozatoknak megfelelően az új igazgatóság installálása és a bank átszervezése érdekében kérem, rendelkezjen a bank központi és fiókindekteinek három napra való bezárását.

Argetoianu pénzügyminiszter.

A pénzügyminisztérium átíratának megfelelően a bank igazgatósága elrendelte a Marmorosch Bank intézeteinek október 22, 23 és 24-én való zárvatartását. Minthogy azonban 25-ike vasárnap, 26-a pedig ünnep, a bank öt napig lesz zárva.

Csütörtökön reggel tehát a kliensek zárva találták a Marmorosch Bank helyiségeit az egész ország területén. A bukaresti központ előtt nagy tömeg verődött össze ma reggel. A hatóságok karhatalmat állítottak a bank elé, annak igénybevételére azonban nem került sor, miután az érdeklődők nyugodtan tárgyalták az eseményeket. A pénzügyi hatóságok intervenciója általában megnyugtatólag hatott az egész pénzpiacra. Az a tény, hogy a hatóságok a Marmorosch Bank mögé állottak, már eleve megakadályozott minden olyan idegességet, ami a pénzpiacra káros kihatással lehetett volna. A Marmorosch Bank váltóosztályán a zárás napjain is dolgozni fognak. Miután október 25-e vasárnapra esik és 26-a is ünnep, öt nap áll rendelkezésre a Marmorosch Bank átszervezéséhez és a szükséges intézkedések megtételéhez.

Miért vált meg állásától Blank Arisztid

A Marmorosch Bank vezetésében bekövetkezett személyi változások nagy feltűnést keltettek és különböző kommentárok tárgyát képezték. A Curenul szerint Blank Arisztid azért távozott a Marmorosch Bank éléről, mert el akarta osztani a hitet,

hogy a Marmorosch Bank támogatása az ő személye és nem csupán az intézet érdekében történik. Ismeretes, hogy Blank Arisztid a legfelsőbb körök teljes bizalmát bírja.

Manoilescu nem mondott le a Banca Nationala kormányzóságáról

Bucuresti-Bukarest, október 22. Mint jelentettük, Manoilescu bankkormányzó szerdán este audiencián jelent meg az uralkodó előtt. Manoilescu a késő esti órákban érkezett vissza Szinajából a fővárosba. A bankkormányzó azonnal felkereste Argetoianu pénzügyminisztert, majd éjjel tizenegy órakor ülésre hívta össze a Banca Nationala igazgatósági tanácsát. Az ülésen Manoilescu beszámolt a királyi audienciáról, majd a Marmorosch Bankkal kapcsolatos intézkedéseket beszélték meg. A jegybank igazgatósági tanácsa tudomásul vette a bankkormányzó ténykedéseit és ismételtlen leszögezte, hogy minden eszközzel biztosítja a pénzpiac nyugalmát. Az ülés éjjel este órákig ért véget.

Az ülés után Manoilescu fogadta a saját képviselőit és kijelentette előttük, hogy nem nyújtotta be lemondását. Erre csak akkor került volna sor, ha a pénzügyminisztérium ragaszkodott volna a banktörvényjavaslat eredeti szövegéhez, melylyel sem ő, sem a jegybank igazgatósága nem értettek egyet. Miután az idevonatkozó tárgyalások eredményre vezettek, a lemondás tárgyalanná vált.

Manoilescu koncepciója a Blank-család részvényeinek átvételéről

Ezzel szemben a lapok tudni vélik, hogy Manoilescu nem a banktörvénytervezet, hanem a pénzpiac reorganizálásával kapcsolatos intézkedések miatt akart lemondani. A liberális tökéredekelttség által sugalmazott lapok — köztük az Universalis — burkolt formában arról tudnak, hogy az állam a pénzpiac támogatására nem mehet el odáig, hogy az államhitelt veszélyeztesse. Ugyanígy hangokat peng a kolozsvári Drumul Nou is, amelyet közvetlenül Manoilescu inspirál. A lap szerint Manoilescu azt az álláspontot képviseli, hogy a kisegítő intézkedéseket alaposan meg kell fontolni, nehogy az állami intervenció kedvezőtlen kihatással legyen a kincstár és a Banca Nationala helyzetére s így az egész államhitelre. Felmerült az a terv is, hogy 1 milliárd lejes alaptőkével részvénytársaságot alakítsanak, amely átvénné a Blank-család tulajdonában levő Marmorosch-részvényeket. A Banca Nationala ennek a részvénytársaságnak folyósítaná a bank reorganizálásához szükséges

reesszkompit hitelt és ez gondoskodna az államilag garantált részvények elhelyezéséről is.

A három napi szünetre a tárgyalások nyugodt lefolytatásának érdekében van szó

A Banca Nationala igazgatósági tanácsa nem találta célravezetőnek ezt a megoldást sem. A szerda esti audiencián Manoilescu ismertette az uralkodó előtt a helyzetet. A király ismételtlen felkérte a bankkormányzót, hogy igyekezzék a megoldáshoz szükséges formulát megtalálni. Ebben az irányban indultak meg az új tárgyalások. Argetoianu pénzügyminiszter éppen ezért kérte fel a Marmorosch Bank igazgatóságát a pénzintézet három napra való bezárására, hogy ez alatt nyugodtan és zavartalanul befejezhető legyen a reorganizálási terv kidolgozása.

Továbbra is teljes a nyugalom a pénzpiacra

Argetoianu pénzügyminiszter ma délig a pénzügyminisztériumban dolgozott s tárgyalt a Marmorosch Bank reorganizálásáról, dében félegykor elutazott Szinajába, hogy a királynak jelentést tegyen a történetekről. Az Adeverul szerint a pénzügyminiszter ez alkalommal az uralkodó elé terjeszti az előzetes költségvetési tervezetet.

Ma délelőtt a Banca Nationala igazgató tanácsa folytatta tanácskozásait Manoilescu elnökletével és Auboin részvételével. Megállapítást nyert, hogy a Banca Nationala intézkedéseinek következtében teljes a nyugalom a pénzpiacra és a stabilizációs kötvények, valamint a Nemzeti Bank papírpjai némi emelkedést mutatnak. A devizapiacra a fokozódó export következtében bőséges kínálat mellett csekélyebb kereslet mutatkozott. A pénzpiacra a Banca Nationala határozott magatartása és a készség, amellyel a pic támogatására sietett, igen jó hatást gyakorolt.

Olcsó könyv vásár!

Benamy Sandor: Kajtt	10 lej
Kiotemaerckes Váitot előlfogai	66 lej
Cocteau A párizsi fiu	66 lej
Mikócs Jenő: Madárka	66 lej
Szilágyi András: Az új pásztor	95 lej
Komor: Fischmann S. Utoda	190 lej
Paul Busson: A szegény Dronte élete	
Kaphatók az Uj Kelet könyvostályában	

Mikulásra vöröc csellonhant, gelatint olcsón szállít Lepage Cluj.

Vasárnap konferenciát tart Marosvásárhelyen a Zsidó Párt megyei tagozata

A tartományi központ részéről dr. Klein Miksa ügyvezető-alelnök vesz részt a konferencián

Targu-Mures-Marosvásárhely, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Zsidó Párt marosmegyei vezetősége vasárnap délelőtt 10 órakor megyei konferenciát tart Marosvásárhelyen. A konferencián, amely felöleli a gazdasági kérdések, szervezés és propaganda összes problémáit, a Zsidó Párt tartományi központja is képviseli magát.

A tartományi központot dr. Klein Miksa, a párt erdélyi ügyvezető alelnöke fogja képviselni.

A megyei vezetőség konferenciája után a megyei vezetőség népgyűlést rendez, amelyen részt fog venni Marosvásárhely zsidóságának minden részlete.

A konstantinápolyi Balkán-konferencia politikai bizottsága a kisebbségi problémával foglalkozott

Párizs, október 22. A Konstantinápolyban ülésező Balkán-konferencia bizottságai tegnap folytatták munkájukat.

A politikai bizottság a kisebbségi kérdéssel foglalkozott. Az agrárbizottságban a mezőgazdasági termelőknek nyújtandó vámkedvezmények ügyét vitatták meg.

A gazdasági bizottság külön Balkán-kereskedelmi kamara létesítéséről tárgyalt s az erre vonatkozó tervezetet el is fogadta. Szóba került egy balkánközi dohánycsere bizottság felállításának eszméje is.

Averescu nyilvánosságra hozza a királlyal folytatott beszélgetését

Bucuresti-Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Averescu marsall tegnap audiencián jelent meg az uralkodó előtt. Az audiencia kimenetelét politikai körökben nagy érdeklődéssel várták. A marsall engedélyt kért az uralkodótól arra, hogy a néppárt vasárnap megtartandó kongresszusán nyilvánosságra hozza azokat a kijelentéseket, amelyeket

a király neki az előző audienciákon tett. Az Adeverul szerint a király megadta Averescu marsallnak a kért felhatalmazást. Politikai körökben éppen ezért nagy érdeklődéssel tekintenek a néppárt vasárnapi kongresszusa elé, amelyen Averescu marsall előreláthatólag igen érdekes kijelentéseket fog tenni.

Hosszabb időt fog igénybevenni Lőrinczy hazaszállítása

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint tegnapi számunkban jeleztük, Lőrinczy hazaszállítása ügyében még mindig nem történt végleges döntés. A kolozsvári rendőrkészvatura és az ügyészség már több táviratban kérte a kisenevi hatóságokat, hogy Lőrinczyt haladéktalanul küldje le Kolozsvárra és ezeknek a táviratoknak az alapján remélni lehetett, hogy a beszarabiai hatóságok már kedden este utnak indítják a szökött bankigazgatót. Ebben a reményben azonban csalódott az ügyészség, mert Lőrinczy helyett ma részletes távirat érkezett, melyből kiderül, hogy Lőrinczyt még nem lehet hazaszállítani.

A távirat szerint Lőrinczyt

éppen akkor tartóztatták le a határon, amikor Oroszországból vissza akart szökni.

Igy kétségtelen, hogy Lőrinczy járt Oroszországban, amiért külön kell lakol-

nia a hatóságok előtt. A határátlépés miatt azonban különös komplikációk léptek közbe, ugyanis Lőrinczynek a határon való átszökésekor a határőrök lövést adtak le a menekülő után.

Ez a helyzet komplikálja Lőrinczy hazaszállítását, amennyiben

az eldördült lövés határcsúszásnak tekinthető, ezért is orosz-román határőrségnek kell megállapítania, hogy Lőrinczy szökése milyen körülmények között történt.

Emiatt Lőrinczy hazaszállítása késedelmeket fog szenvedni. Közbejöhöt még az is, hogy Lőrinczyt a hadbírósg határátlépésért felelősségre vonja. Ebben a kérdésben egyébként a kolozsvári ügyészség intervenciáni fog, hogy a határátlépéssel kapcsolatos eljárással ne késleltessék a kolozsvári Lőrinczy nyomozást.

Igy Lőrinczy hazaérkezése még várni kell.

Colfescu ügyész vádbeszéde a kolozsvári kommunista perben

Ma kerül ítéletkihirdetésre a sor

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kommunista monstreppör csütörtöki tárgyalásán Colfescu ügyész megtartotta vádbeszédét. Elmondotta mindenekelőtt, hogy a kisebbségi sajtó hatalmas tudósításokban számol be a peréről, hogy a külföld előtt olybá tüntesse fel Romániát, mintha alá volna aknáva szubverzív mozgalmakkal. A vádlottakról megállapítja, hogy azok nem románok, hanem a régi magyar uralomból itt maradt népek közül valók.

Ez a fajta pedig öntudatlanul is átvan itatva a magyarok primitív mentalitáru destruktivizmusától.

A konstruktív és destruktív világszemléletek magyarázatát egészen colfescui elmélettel fajok szerint oldotta meg, hogy Németország és a volt osztrák-magyar monarchia uralkodó népei a destruktivizmust, a latin népek pedig a konstruktivizmust

képviselik. A magyarok irredenta törekvései, amelyeket Tuhutum és Árpád módjára lándzsákkal akarnak megoldani, a primitív destruktivizmus intencióit tükrözi vissza.

Hogy a kommunizmussal is foglalkozzék Colfescu ügyész, azt állította, hogy a romániai kommunizmus nem ugyanaz, mint az oroszországi, mert a kommunista világnézet mellé a magyarok primitív destruktivizma is öntudatlanul társul. Végül egy oroszországi könyvből olvas fel idézeteket a Szovjetben uralkodó állapotok jellemzésére, majd a vádlottaknak a Marzescu-törvény alapján való elítélését kérte.

A három óras vádbeszéd után délután ötre halasztották a tárgyalást, mikor is dr. Giurgiu János kezdte meg többórás beszédét. A pert így pénteken a törvényszék folytatni lesz kénytelen.

Téved Sava

Szenzációs permisitási per Sava

Cluj-Kolozsvár, let tudósítójától) szék harmadik szvete kezdetét Pottisztviselőnek Sarrancafőnök ellen gyalása. Mint az zölte, Pop Peter vatalos hatalomm bűnvádi feljelent len, aki öt megve ből. A megindult sulyosan terhelő fel Sava Cornel az igazságszolgálat képtépe a dossziét tokat, hogy a vi hessék kellemetle Igy az ügyész hamítás címén len, akit most a időben rendkívül Savát, aki Budap óta a Trefort u kója, csütörtökön a törvényszékhez ben bővelkedő tá

Elu nasz

Hortopan elnö lást, melyen Sa Miksa és dr. Colentek meg. Cotr has elhalasztása hogy Pop Peter érdekelte felek a mében éppen ez sorakoztatni, ak jól ismerik a v Kéri éppen ezér kvesztor, dr. B zérigazgató és ságiró kihallgat Filipescu vez tanuk beidézése lának újabb el gessé. A per oly újabb halasztás fórum presztizs

Filipescu vez törvényszéki ta lem kérését, m naszt jelentene dulat történt. I ugyanis bejeler

Sava Cornel ma ügyében tartóztatási v ma m

Nincs szükség ggen jelen, me bad ember, aki

A di

A védőügyvé zációt keltett, sen tiltakozott angulyozva,

Sava ügyébe okokból nem tó

Percekig tartó tanácskozára döntését, mely ahhoz, hogy S maradjon a tá

F

Filipescu tette, hogy ő fegyvört,

maradjon a parancssal,

Cuk staniok, alur lyempapirt le Cluj-Kolozsvá

osvásár-
gozata
ezető-alelnök

ányi központot
rt erdélyi ügy-
képviselni.
g konferenciája
ség népgyűlést
fog venni Ma-
nak minden ré-

erencia
ségi

konferencia bi-

vámkedvezm-

ésítéséről tár-
lt egy balkán-

királlyal

audienciákon tett.
király megadta
kért felhatalma-
éppen ezért nagy
a néppárt vasár-
melyen Averescu
igen érdekes ki-

evenni
sa

A határlépcs
komplikációk lép-
nyeznek a határon
árörök lövést ad-

ja Lőrinczy haza-

atárcidensnek
s orosz-román
megállapítania.
e milyen körül-
történt.

zállítása késedel-
bejöhét még az is,
bírság határlé-
ja. Ebben a kér-
ozsvári ügyesség
a határlépcséssel
ne késleltessék a
mozást.
ezésére még várni

éde a
perben

irredenta törekvé-
n és Árpád mód-
ak megoldani, a
s intencióit tük-

ssal is foglalkoz-
t állította, hogy a
nem ugyanaz,
mert a kommunista
magyarok primitív
tudatlanul társul-
könyvből olvas-
tben uralkodó ál-
majd a vádlottak-
y alapján való el-

széd után délután
gyalást, mikor is
dte meg többség
enteken a törvény-
telen.

Tévedésből majdnem szabadlábra helyezték Sava Cornél sziguranca inspektort a törvényszék csütörtöki tárgyalásán

Szenzációs jogi viták közepette indult Sava Cornél volt szigurancainspektor okirathamisítási pere a kolozsvári törvényszéken. A törvényszék 24 órával meghosszabbította Sava vizsgálati fogságát, hogy a fegyőr bennmaradhasson a teremben...

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári törvényszék harmadik szekciója előtt csütörtökön vette kezdetét Pop Peter volt sziguranca-tisztviselőnek Sava Cornél akkori szigurancafőnök ellen indított perének főtárgyalása. Mint azt már az Uj Kelet közölte, Pop Peter súlyos testisértés és hivatalos hatalommal való visszaélés címén vádat feljelentést tett Sava Cornél ellen, aki őt megverte és kidobta hivatalából. A megindult fegyelmi eljárás során súlyosan terhelő bizonyítékok merültek fel Sava Cornél ellen, aki amikor az ügy az igazságszolgáltatás elé került, állítólag kitépte a dossziéból a ránéve terhelő iratokat, hogy a vizsgálat folyamán ne érhessek kellemetlenségek.

Igy az ügyészség többrendbeli okirathamisítás címén is vádat emelt Sava ellen, amit most a feketeszeszalással egyjében rendkívül súlyos vádak terhelnek. Sava, aki Budapestről való hazaérkezése óta a Trefort uccai elmeegógyintézet lakója, csütörtökön fegyveres őr hozta fel a törvényszékhez, ahol izgalmas jelenetekben bővelkedő tárgyalás vette kezdetét.

Elutasítás és semmisségi panasz

Hortopan elnök nyitotta meg a tárgyalást, melyen Sava védelmében dr. Klein Miksa és dr. Cotrus Vasile ügyvédek jelentek meg. Cotrus Vasile előbb a tárgyalás elhalasztását kérte azon a címen, hogy Pop Peter által megnevezett tanúk érdekelt felek az ügyben és Sava védelmében éppen ezért olyan tanukat kell felsorakoztatni, akik hivatalos minőségében jól ismerik a volt sziguranca inspektort. Kéri éppen ezért Hatiegan Simon rendőr-kvesztor, dr. Bianu Jenő sziguranca vezérigazgató és rajtuk kívül Haságan újságíró kihallgatását.

Filipescu vezetőügyész tiltakozott a tanúk beidézése ellen, mert ez a tárgyalásnak újabb elhalasztását tenné szükségessé. A per olyan régen húzódik, hogy az újabb halasztást az igazságszolgáltatási fórum presztízsét veszélyeztetné.

Sava már nem fogoly többé

Filipescu vezetőügyész szavai után a törvényszéki tanács elutasította a védelem kérését, mire a védők semmisségi panaszt jelentenek be. Ezután meglepő fordulat történt. Dr. Klein Miksa védőügyvéd ugyanis bejelentette, hogy

Sava Cornél ellen a feketeszeszpanama ügyében kiadott harmincnapos letartóztatási végzés lejárt és így Sava ma már szabad ember.

Nincs szükség tehát arra, hogy fegyőr legyen jelen, mert Sava e pillanatban szabad ember, aki nem áll felügyelet alatt.

A törvényszék nem ragaszkodik a fegyőrhöz

A védőügyvéd bejelentése érthető szenzációt keltett, Filipescu vezetőügyész élesen tiltakozott a védelem kérése ellen, hangsúlyozva, hogy

Sava ügyében pusztán adminisztratív okokból nem adták ki az újabb letartóztatási végzést.

Percekig tartó viták után a törvényszék tanácskozására vonult vissza és hozta meg döntését, mely szerint nem ragaszkodik ahhoz, hogy Sava fegyveres őr kíséretében maradjon a tárgyaláson.

Filipescu: „Ha szökik, le kell löni”

Filipescu vezetőügyész ekkor kijelentette, hogy ő a maga részéről utasítja a fegyőrt,

maradjon a teremben azzal a szigorú parancsal, hogy ha Sava szökni próbál, lölje le.

Cukorkagyraknak

stanított, alumíniumot, préselt képet, se-lyempapirt legelősebben szállít Lepage Cluj-Kolozsvár. Mintát, árajánlatot ingyen küld.

A percekig tartó vitának dr. Klein Miksa azzal vetett véget, hogy Balasiu táblai fő-ügyészhez ment át, hogy az ő döntését kérje ki a rendkívül komplikált helyzetben. Ezalatt a tárgyalást felfüggesztették. Néhány perc múlva Klein Miksa dr. azzal jött vissza, hogy

Balasiu táblai főügyész szerint a fegyőrnek nem kell a teremben tartózkodnia.

Ezzel a fegyőr el is távozott a teremből és a törvényszék folytathatta a tárgyalást.

Általános meglepetést keltett azonban

A városok nem választhatnak többé maguknak polgármestert

Az új közigazgatási törvény szerint a polgármestereket a kormány nevezi ki

Bucuresti-Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A lapok újabb részleteket közölnek Argetoianu közigazgatási reformtervezetéről, amely a parlament őszi szessziója folyamán a törvényhozás háza elé fog kerülni. Mint ismeretes, a jelenleg fennálló hét minisztériumi igazgatóság helyett tíz közigazgatási kerület létesítenek, tekintet nélkül az ország-nak történelmi tartományokra való osztódására. Ezenfelül a tervezet fokozottan kizsoritja a közigazgatásból a helyi auto-

nómia elvét s a kormány számára rezerválja a jogot, hogy a helyi hatóságok vezetőit kinevezze.

Az új tervezet értelmében polgármestert a jövőben nem a községek polgárai fogják választani, hanem a kormány nevezi ki. Eszerint a városok élén nem a lakosság által választott, hanem a központi kormány által kijelölt emberek fognak a jövőben állani. Centralizálja a javaslat Bukarest város adminisztrációját is. A négy közigazgatási kerület megszü-

az elnöknek azon bejelentése, hogy a község hagyja el a tárgyalótermet, mert a törvényszék zárt tárgyalást rendelt el.

A védelem élénk tiltakozását jelentette be a rendelkezés ellen. Cotrus ügyvéd annak a gyanujának adott kifejezést, hogy a törvényszék most vádtanácsra akar átalakulni, hogy Sava vizsgálati fogságát meghosszabbítsa. Hosszas vita után végül a törvényszék mégis kimondta a zárt tárgyalás megtartását, amiért a védők újabb semmisségi panaszt jelentettek be. Jóval egy óra után hirdette ki az elnök, hogy

Sava vizsgálati fogságát a törvényszék huszonnégy órával meghosszabbította és a tárgyalást péntek reggelre napolta el.

Pénteken ugyanis a vizsgálóbíró már kibocsáthatja a letartóztatási végzést és így Sava vizsgálati fogsága még vita tárgyát sem képezheti.

nik, a fővárosnak a jövőben egyetlen polgármestere lesz. Ezekkel a rendelkezésekkel párhuzamos a vármegyei prefektusok hatáskörének kibővítése, amely ugyancsak a centralizáció célját szolgálja.

Az új törvény elrendeli a közigazgatási tisztviselők megrostatását. A megfelelő kvalifikációval nem rendelkező tisztviselőket el fogják bocsátani. Ilymódon 25-30 százalékkal akarja a kormány a közigazgatási tisztviselők számát csökkenteni.

Késik Vulpeanu táncmester hazaszállítása a kiadatási eljárás formalitásai miatt

Nem küldték fel állampolgársági igazolványt, tehát még egy kicsit várni kell. Amíg egy homoszekszuális gyilkos eljut odáig...

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Amióta a Budapestben letartóztatott Vulpeanu töredelmes vallomást tett és beismerte, hogy egyedül ő gyilkolta meg Greabu Constantint, a kolozsvári hatóságok naponta várják, hogy a homoszekszuális gyilkost átszolgáltassák a román hatóságoknak. A diplomáciai eljárás módjai szerint az ügy meglehetősen nehezen halad előre. Az aktákat előbb elküldték a külügyminisztériumba, Bukarestbe. Innen a magyar konzulátushoz tették át a román rendőrségnek azt a kérését, hogy Vulpeanu Augustint küldjék vissza Romániának.

A konzulátus ezután eljuttatta a magyar külügyminisztériumhoz a kérését, mely üzetes tanulmány tárgyává tette az irato-

kat. A tanulmányozás pedig egyre tartott, már a második hét is eltelt azóta. Végül Hatiegan Simon rendőr-kvesztor megunt a hierarchiának ezt a kényelmes módját és táviratilag kérte a külügyminisztériumot, hogy interveníáljon Vulpeanu hazaszállítása érdekében.

A rendőr-kvesztor táviratára csütörtökön megérkezett a külügyminisztérium válasza. Eszerint a magyar külügyminisztérium megállapította, hogy a Budapestre küldött akták közül Vulpeanu állampolgársági bizonyítványa hiányzik. A külügyminisztérium pedig nem adhatja ki Vulpeanun, míg igazolvást nem nyer, hogy milyen állampolgár.

Ezzel aztán újra elhúzódik néhány nappal Vulpeanu hazaszállítása. A kolozsvári

rendőrség most Besztercén fog intézkedni Vulpeanu állampolgársági bizonyítványának kiadásáért. Amennyiben Vulpeanu állampolgár (mert hiszen könnyen megtörténhetik, hogy annakidején kimaradt a listából...), akkor majd az előbb Kolozsvárra juttatott igazolványt felküldik Bukarestbe. Innen újra a magyar külügyminisztériumhoz, mely majd meggyőződéven Vulpeanu állampolgárságáról, intézkedni fog a rendőrségen, miszerint értesíteni kell a kolozsvári rendőrséget, hogy Vulpeanuért detektíveket küldjenek.

Amennyiben a kolozsvári rendőrségnek lesz pénze a detektíveket felküdenni, akkor talán Vulpeanu még a tél beállta előtt Kolozsvárra érkezik...

Hétmillió lejjel csapott be két agyafurt bukaresti szélhámos egy svájci iparvállalatot

Történet egy nemlétező bankról, amelynek egyik vezetőjét letartóztatták, míg a másik külföldre szökött

Bucuresti-Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A bukaresti rendőrhatalóságok már napok óta nagy szabású szélhámosság ügyében nyomoznak. A nyomozás egy svájci iparvállalat bukaresti képviselője: Hans Akeret feljelentése alapján indult meg. A feljelentésben Akeres elmondja, hogy nagymennyiségű hó és sárcipőt akart az országban értékesíteni. A tranzakcióhoz közvetítőket keresett, mire megjelent nála két ur: Kohn és Jakobsohn, akik egy állítólagos román amerikai bank igazgatóinak adták ki magukat és akik vállalkoztak a cipők elhelyezésére. Akeret érdeklődni kezdett a bank iránt. Amikor azonban megtudta, hogy a bank irodát tart fenn Bukarestben, megnyugodott.

Kohnnak és Jakobsohnak arra is volt gondjuk, hogy bemutassanak Akeretnek egy Petre Vasilescu nevű állítólagos petróleumgyárost, aki a román amerikai bank elnökögázgatójának adta ki magát.

Akeret átadta a cipőket Kohnnak és Jakobsohnak, akik egy Langhaus nevű közvetítő útján el is adták a hatalmas, 6 millió 800 ezer lej értékű képviselő cipőmennyiséget a Banca de Credit Social nevű pénzintézetnek. Kohn és Jakobsohn a cipőkért járó összeget felvéve eltűntek. A feljelentés alapján a bukaresti rendőrség teljes erővel kezdte meg a nyomozást, amelynek eredményeképpen ma sikerült letartóztatni Jakobsohnt, a szélhámoság egyik főtettesét. Kohn el-

tűnt, valószínűnek tartják, hogy megszökött az országból. Ugyancsak letartóztatták Vasilescu alelnökigázgatót és az üzletet közvetítő Landhaus ügynököt.

— Ellenőrzés alá helyezik az adóárveréseket. Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter közzétette az adóárveréseknél gyakran alvásárlók jelennek meg, akiknek segítségével kijátékoszák a kincstár érdekeit, de megkárosítják a hitelezőket is. A miniszter ezért elrendeli, hogy a jövőben a kereskedők árúkeszleteinek elárverezésénél mindenkor az ipar- és kereskedelmi kamara egy-egy delegátusa is jelen kell, hogy legyen.

Edison

Intimitások a „nagy varázsló” életéből

Kevés emberről beszéltek annyi mesészerűt, mint Edison Alva Thomasról, a nagy modern varázslóról. Ezekkel ezelt Edison munkásságáról érdekes és hiteles könyvet írt Jones Artur „Hatvan év egy feltaláló életéből” címen. Edison családi élete, — ezzel kezdődik a könyv, — rendkívül bildig. Llewellyn-parkban lakik, az Oranje-hegy tövében feleségével és gyermekével. Edison 1886-ban második házassága után költözött ebbe a házba, melynek felépítése és berendezése óriási összegbe került. A ház minden részében pazar kényelem, minden zugában virágok, melyek nagyszerű illatot árasztanak. Az előcsarnokból jobbra nyílik a könyvtár, mely kutatóknak is rendelkezésre áll és ezért úgy van berendezve, hogy kis fülkében mindenki kényelmesen szentelheti magát tanulmányainak.

Ha Edison-nak felesége valami könyvet ajánl és Edison-nak kedve támad, hogy egyszer egy nem tudományos könyvet is elolvasson, nem teszi félre a könyvet mind addig, míg végig nem olvasta. Különösen nagy tisztelője Dumasnak és így például a „Monte Christo”-t a legjobb regénynek tartja, amit valaha írtak. Edison másik kedvenc írója Edgar Allen Poe, továbbá Dickens, Ruskin, Flammarion és Verne. Edison sokra becsüli a sajtót, de meggaragszik, ha a szenzációhajászó lapok kétes, vagy kalandos híreket közölnek laboratóriumából.

Egyszer — beszélte Edison — nagy bosszúság okozott egy riportert, aki nem tudott beszélni velem, sőt még munkatársunktól sem tudott semmi érdekes adatot szerezni. A riportert azonban ez nem hozta zavarba, hanem hazament és saját fantáziájából írta meg a cikket. Hosszu tudósítást közölt arról, hogy legközelebb milyen új és rendkívül elmesés készített inggel fogok a nyilvánosság elé lépni, amelyet tizenkét hónapnál tovább lehet hordani. Az ing előrése — így magyarázta a leleményes újságíró — 365 részből áll, ami csak a feltaláló özönével ismeretes, nagyon finom vékony anyagból készült. Reggel öltözködés közben az ember egyszerűen levezi az egyik ilyen részt és megint tisztá az ing. Az újságíró hozzátette, hogy én magam is ilyen ingeket hordok és ezt a találmányomat tartom valamennyi között a legjelentősebbnek.

Ötszáz különböző amerikai lap vette át ezt a cikket és a legbosszantóbb az volt, hogy annyian elhitték ezt az ostobaságot. Az ország minden részéből özönével kaptam rendeléseket és száz tucatot is rendeltek egyes cégek az „Edison-ingből”, mintha mindenki ilyen akart volna hordani. Először minden rendelésnek nyomtatott értesítést küldöttem, hogy a hír korántsem igaz, de a rendelések oly tömegesen érkeztek, hogy ez nem volt célravezető. Egyesek mindjárt csekket is küldtek a rendelések mellé, amit vissza kellett küldenem. Miután a cikk külföldi lapokba is belekerült. Kínától Dél-Afrikaig mindenki Edison-inget akart hordani. Sokan arra kértek, hogy nevezek meg cégeket, amelyek az ingeket árusítják, ha én magam nem árulom őket. Mások viszont azt kérdezték, hogy nem keresek-e ügynököket? Egy évig folyton érkeztek rendelések az Edison-ingekre, míg a nagyközönség észrevette, hogy felöltözték. Nagyon kellemetlen história volt és ha a fiatalabbnak, aki kitalálta, a kezem közé kaphattam volna, tudom, hogy hetekig nem lett volna szükségem ingre.

Egy alkalommal a prágai Bohémia egyik munkatársa megintervjuolta Edison-t és a többi közt ezt a kérdést intézte hozzá:

— Edison ur, az ön életmódjáról a legkülönfélébb hírek vannak elterjedve. Mi a valóság mindebből?

— Tudom, hogy mire gondol ön. Rám fognak mindeféle puritán tulajdonságot. Ez nagyon tulhajtott vélemény. Mint ön látja, élvezettel szívom a szivaromat. Mindenesetre antialkoholista vagyok és ebben csak tegnap este Brünben tettem kivételt. Ott megittam egy pohár sört. Ami az evést illeti: keveset eszem. A reggeli után a vacsoráig semmit sem eszem. E mellett csak négy vagy öt órát alszom. A legtöbb embert a sok alvás és a sok evés öli meg. Édesapám, fájdalom, kilencvennyolc éves korában lezuhant egy lépcsőn és meghalt, de nagypapám százévig élt. En azonban, fejezte be Edison mosolyogva, nem százévig élt, hanem százötven évig akarok élni.

Edison az utóbbi időben sokat betegeskedett, bár erős szervezetű ember, a sok munka, a fáradságos és bizony gyakran

veszedelmes kísérletek megviselték. A katód-sugarak tanulmányozása közben szinte szemévilágát veszítette; egy laboratóriumi robbanás után két ujját veszítette.

Az az ember, aki az egész világ bámulatát és elismerő csodálatát kivívta és akinek többé-kevésbé az egész életét a zavartalan munka és az alkotás kötötte le, még sem volt boldog. Utolérte őt a nagy emberek, a nagy alkotók végzete. Kételyei támadtak. Vajjon volt-e értelme annak, hogy az óriás fátylaként lobogó ivilámpák

és fényreklámok tövében, a gépkorszak csodás találmányai közepette az ember ép olyan szegény és nyomorult, mint valaha. És Edison, egy amerikai lap munkatársának többek között ezeket mondja:

— De, hogy az emberek boldogabbak lettek volna találmányaim által, azt nem tudom.

Csakugyan. Felvilágosultabbak lettek, tisztábban látják a sorsukat. Igényesebbek lettek. De boldogabbak nem. Ez volt Edison tragédiája.

„A kisantant nélkül nem lehet közep európai politikát csinálni”

Benes külügyi expozéja

Prága, október 22. A parlament külügyi bizottságában Benes külügyminiszter expozéjában mondtott, amelyben többek között azt hangoztatta, hogy amint Németország, Franciaország és Olaszország nélkül nem lehet Európában hosszú időre konstruktív politikát csinálni, úgy Közép-Európában nem lehet Csehszlovákia és a kisantant ellen vagy ezek nélkül semmit sem elérni. Vonatkozik ez úgy a Habsburg kérdésre, mint gazdasági kérdésekre. Csehszlovákiának nemcsak azért kötelessége segítségére sietni a gazdaságilag gyengébb helyzetben levő szomszédainak, mert ezt a jó szomszédi vi-

szony kívánja, hanem azért is, mert azok a válságok, amelyek a szomszéd országokat sújtják, Csehszlovákiában is éreztetik hatásukat. Az osztrák-német vámunió meghiusulása is bizonyítja, hogy a régi formációkat nem lehet feltámasztani, az új idők új formákat követelnek. A kisantant nélküli semmiféle közep európai terv nem valószínűsíthető.

A Magyarországgal megindult kereskedelmi tárgyalások a jó szomszédi viszony megteremtésének előhírnökei, a súlyos idők közelebb hozták egymáshoz az embereket és Csehszlovákia mindig teljesíti nemzetközi feladatait.

Háromezer munkanélküli német munkás félmillió márkát gyűjtött össze, hogy üzembe helyezzen egy bányát, az állam azonban betiltotta az üzembehelyezést

Berlin, október 22. A neurodi kőszénbánya arról híres, hogy egyik katasztrófa a másik után károsította meg a vállalatot. A múlt esztendőben azután a bányatulajdonos-társaság bebiztosította működését, feloszlott, mert nem volt már tőkéje a szükséges modern berendezésre. Egy csapásra háromezer munkás veszítette el kenyere és jövedelmét.

A háromezer munkanélküli szemében azonban éppen ez a bánya minden jelentett, kenyeret, életet, jövőt és egy kis boldogságot is. Összeültek tehát és összeadták utolsó garasukat, megtakarított pénzecekkjüket, sőt még azt az összeget is, amit a károsultak az utolsó bányaszerencsétlenség után kaptak. Össze is gyűlt 380.000 márka, majd egy félmillió, hatalmas összeg, vagyis az mindenképpen elegendő, a bányát újból üzembe venni. Háromezer munkás, mint vállalkozó, mint bányatulajdonos jelent meg egyszerre a német közvélemény előtt. Ezek a háromezren dolgozni, csak dolgozni akarnak, nem törődve a bányában leselkedő halálos veszedelmek egész sorozatával, feledve a tömegszerencsétlenségeket, a múlt nyáron egyszerre 150 társuk veszítette el életét, mert úgy tudják, hogy más módon kenyérhez nem jutnak és mert kötelességüknek tartják, még a legrettenetesebb életkörülmények közepette is családjaikról gond-

doskodni. Mindennap készek meghalni bár élni akarnak.

A sors azonban nem kedvez nekik. Bár összegyűjtötték majd félmilliót, az állam azt mondta, hogy — neu. Nem, mert a bánya új berendezésére vagy ötmillió márka kellene és annyi pénz e célra nincs. Nem, mert ha a neurodi bányát újból üzembe veszik, a szomszédos bányák kénytelenek volna munkásaik egy részét elbocsátani. Az állam nézete szerint nem lehet ötmillió márkával háromezer bányászt megsegíteni, amikor végeredményben másik háromezer munkás veszítené a kenyerét. Hasztalan gyűjtötték tehát össze a sok pénzt, hasztalan bízták a saját munkajárjukban, meg a pénzüik hatalmában. Kiki visszavetette a maga száz, vagy kétszáz márkáját, a nagygyorsan próbálkozás végetért. Az állam ígér nekik ugyan más uton segítséget, le akarja őket telepíteni máshova, de ők nem kérnek az új életből. Ők élni, vagy halni akarnak régi munkakörülményben és áldozatai lettek a mai kornak, amely ridegen számol az életlehetőségekkel és könnyörtelenül eltipor minden reményt, amely csak — reményeken épül.

— A spanyol cortex törvényerőre emelte a kötelező és ingyenes népoktatást. Madridból jelentik: A cortex törvényerőre emelte a kötelező és ingyenes elemi népoktatást.

Kolozsvári

Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság CLUJ, P. Unirii (volt Mátyás kir.-tér) 7.

Betéteket előnős kamattal fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. — Olcsó kölcsönöket nyújt.

FIÓKJAI: Dej, Diciosanmartin, Alba-Iulia, Targu-Mures, Oradea és Timisoara. (Dés, Dicsöszentmárton, Gyulafehérvár, Vásárhely, Várad, Temesvár)

Saját tőkél 145 millió lei

AFFILIÁLT INTEZETEI: Torda-aranyosmegyei Takarékpénztár Rt. Turda-Torda Alsófehé gyevi Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Aiud-Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Odorheiu-Szekelyudvarhelyen Cristur-Szt.-Keresztur, Szászregenyvidéki Takarékpénztár Rt. Reghin-Szászregeny és Népbank Rt. Huedin-Bánffyhyunad, Szamosujvári Hitelbank Rt. Gherla-Szamosujváron.

Minden bankügyletet a legelőnyösebben végeztetjük áruraktárai a vasut mellett.

IRÓK ÉS IRASOK

Erdély története

Irta: Jancsó Benedek egyetemi tanár, kiadásra rendezte: Gyallay Domokos. (Minerva kiadás 1931.)

Erdély története a legérdekesebb olvasmányok egyike. Dácia földjén nagy hódító tervek érlelődtek, Burvista birodalmat kovácsol a dák és rokon törzsekből Róma ellen, meghódolnak egy nagy csata után, aztán megint fölélednek, Decebal átszervezi őket és lelkes elszántsággal telíti szellemüket. Jön Traján császár és elfoglalja a mai Hunyad megyében levő Sarmizegethusát (most Varhely község), a dák fővárost, hódító utján véresen pusztít, hogy utána nagy telepítésekkel megint életet teremtsen Dáciában. Aztán megérkeztek kereső utjukban a letelepedettek: rontanak a barbárok, Gótok, hunok, gepidák, longobardok, avarok váltották fel egymást az uralkodásban. Uralkodó és uralt törzsek kegyetlenvéres harcai követték egymást, jöttek a magyarok, akiknek felvonulási útját a Szamos, Maros és Küllő folyása jelezte. Jöttek az árpád házi királyok és legmegbízhatóbb harcosaik a székelyeket határőröknek állították a végekre. Flandriából és a Rajna mellől betelepítették a szászokat és jöttek a román törzsek, akik a római időkben immaradott testvéreik ortalma alatt egyenrangú tényezőkké lettek a magyarokkal, a székelyekkel és szászokkal.

A vajdák uralma hol reménnyel és ujjongással, legtöbbször a terror irtózatával telíti az erdélyi életet. Nem sokat változott ebben a tekintetben a fejedelemség sem. A nép vértelt a kiuzorázottságban, az urak egymás torkába haraptak. Sok hitszegést követtek el önzésből, akadt példa a férfias becületre, sőt az önfeláldozásra is, de csak kivételesen. Az uralomra, a vele járó önkénykedésre, a tobzódásra való hajlam dominálta a századokat mindaddig, amíg a tömegek nem szólhattak bele saját sorsuk alakításába.

Jancsó Benedek 1922-ben zárta le történetét, amely a legrégibb ismert időkől 1867-ig terjed, ez év február 17-én történt ünnögi. Lebilincselő előadásban, a legújabb történelmi szempontok vizsgálásával, minden újabb kutatás felhasználásával dolgozott a szerző. Nagy kár, hogy az Erdély földjén lezajlott gyakori lázadások és forrongások okaira nem terjed ki azzal a részletességgel, ami felé inkább irányul korunk figyelmé, mint a nemzetiségi kérdést iránt. Ezek a problémák a legnagyobb tárgyalagosságra való törekvés mellett sem nélkülözhetik — még történelmi távlatokban sem — az elfoglaltságot, ellenben okulás szempontjából fontos volna a tömegek szociális megmozdulásait eredőjüktől kezdve kiróbbanásukig figyelni objektív szemmel és emberi szívvvel. A mű azonban így is a szorgalom és lelkiismeretesség és nem utolsósorban a művészi előadás kiváló terméke. Ez utóbbi tekintetben sok érdeme van Gyallay Domokosnak, aki tiszteletreméltó gondossággal végezte a testes könyv beszerzését és izléses stilizálását. (sz. i.)

Dr. Jancsó Elemér: Észak-Afrikában. (Utijegyzetek az arabok világából). A fiatal erdélyi irógeneráció egyik jelese: Jancsó Elemér tetszetős kötetben és vonzó előadásban tárja elénk északafrikai utjának élményeit. Oran, Algir, Tlemcen, Cista, a kabilok régi városa, Tunis, Kairován, az izlámok szent városa vonul fel előttünk érdekes, jól megfigyelt népeivel. Megismerjük az afrikai arabok problémáit, különös életmódjukat, különös ellenszenvüket a külső kultúrával szemben. Megismerjük a francia gyarmatosítás módszereit, az arabok szép és ellenszenves vonásait. Régi, kihalóban levő vándor rablótörzsek életét ismerteti velünk a könyv, amelynek még az is az előnye, hogy képekkel és eredeti felvételekkel teszi szemléltetővé a Kelet izzó-tarkaságát. (sz. i.)

Dávid Golder

A szegény zsidófiúból lett nagystílusú bankár életének regénye fölemelkedéstől bukásáig. Irene Nemirovszky regénye egyike az utóbbi évek legnagyobb sikerű könyveinek. Ára füze 136 lej. Ára kötve 204 lej. Kapható az UJ KELET könyvosztályában.

H
A UJ KELET
bánság
Főszerkesztő
Felelős szerkesztő
Bukarest
Hátszeglő
Cikkeink utoljára
megjelennek

— Csendes pestről jelent időjárásprognózis, csendesedő nappali fűjéll lehűlésén ten ma délben

— A gyógyászatban a Kereskedelmi és Kereskedelmi munkáügyi minisztérium döntése a kamara megbejegyztetn. kamara ez év időt.

— Jacky Coogan Londonból jelentik a mafilmnek legújabb Coogan, a kelet Közben Jacky változott, úgyjeseen megfelelő sgről. Most N című darabját ebben a tizenéves Jacky Coogan bemutatój

— Világítólyen, ahol Coogan New Yorkban azon a herint Columbus jére, hatalmas építeni. Tizen pályázatot írt a építész nyemunkálatokat.

— Hazamehriából jelentik ter az újságír amnesztia töz szobranje egyjeszti erre vo mesztia lehető likvidálását és volt miniszter

— Egy cseh sit Angliában grófságban egyrat készült léte vezetése eseté tási piacát. U osztrák vállalatározták letlyemgyár léte tárgyalásokat.

— Lakásadókos, Bécsből 19 éves innsbrmiai növendék gítógázzal megzárkózott a szpot, azután be ta a halált. A tón keresztül ahol a lány lak lia 60 éves unak. Vlaskovic és reggel a s Halott volt S

— Jövő hét kolozsváron tanu este. A Koloz folyó hó 31-én összejövetel ke merkedési este ja, hogy a diásága között a remptódjék és származó diák tésére is al hogy Kolozsvá számban fog lenni.

— A két po dráma kerül hon mozgóban dettel. Főszer játék kísérő m 9-ig utoljára k galmas kaland nap”. Szerdán másor, „Raspu mutatóra.

HIREK

Az UJ KELET az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja
 Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
 Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc
 Bukaresti szerkesztőség:
 Hátszegi Ernő, Str. Cobălcescu 54.
 Cikkeink utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

— Csendesebb időjárás várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint változóan felhős, csendesebb időjárás várható fokozódó nappali felmelegedéssel és még erős éjszakai lehűléssel. A hőmérséklet Budapesten ma délelőn 8 fok Celsiusus.

— A gyógyszerészek is kötelesek gyógyszerárukat a céghivatalnál bejegyeztetni. A Kereskedelmi és Iparkamara a t. gyógy szerész urak tudomására hozza, hogy a munkaügyi minisztérium és a kamarai köz pont döntése alapján kötelesek magukat a kamara mellett működő céghivatalnál bejegyeztetni. A bejegyzés eszközölésére a kamara ez évi november 30-ig ad határidőt.

— Jacky Coogan visszatért a mozihoz. Londonból jelentik: Néhány év előtt a némafilmnek legnépszerűbb szereplője Jacky Coogan, a kerekarcú gyerekszínész volt. Közben Jacky is felnőtt és a film is megváltozott, úgy, hogy az újabb generáció teljesen megfelelkezett már az egykori híres ségről. Most Mark Quai Koldus és királyfi című darabját hangosfilmre dolgozták át s ebben a tizenhat éves Sawye szerepét a 18 éves Jacky Coogan játssa. A darab európai bemutatójának mérsékelt sikere volt.

— Világítótornyot építenek azon a helyen, ahol Columbus Amerika földjére lépett. Newyorkból jelentik: San Domingóban azon a helyen, ahol a hagyomány szerint Columbus először lépett Amerika földjére, hatalmas világítótornyot készülnék építeni. Tizenötzere dolláros nemzetközi pályázatot írtak ki, amelyet az angol Gleave építész nyert meg tervével. Az építési munkálatokat legközelebb megkezdik.

— Hazamehet a bolgár emigráció. Szófiából jelentik: Vrbenov igazságügyminiszter az újságírók előtt kijelentette, hogy az amnesztia törvénytervezet elkészült és a szobranje egyik legközelebbi ülésén betervezi erre vonatkozó javaslatát. Az amnesztia lehetővé fogja tenni az emigráció likvidálását és az exponált földművespárti volt miniszterek és képviselők hazatérését.

— Egy cseh vállalat játékarugyártat léte Angliában, Londonból jelentik: Kent grófságban egy cseh vállalat játékarugyártat készült létesíteni, hogy a védővámok bevezetése esetére is megtarthassa fogyasztási piacát. Ugy hírlik, hogy hasonló okból osztrák vállalkozók optikai gyár építését határozták el és német részről két műselemgyár létesítése érdekében folytatnak tárgyalásokat.

— Lakásadónőjét is megölte az öngyilkos. Bécsből jelentik: Schumacher Dóra 19 éves innsbrucki származású zeneakadémiai növendék szerelmi csalódásában világtól búcsúzott meg akarta mérgezni magát. Bezártkotta a szobájába, kinyitotta a gázcsapot, azután befeküdt az ágyba és úgy várta a halált. A kishívogott gáz a bezárt ajtón keresztül áthatott a másik szobába is, ahol a lány lakásadónője, Vlaskovics Cecília 60 éves urinó éppen levelet írt a fiának. Vlaskovicsné elájult, leesett a székéről és reggel a szobájában holtan találták. Halott volt Schumacher Dóra is.

— Jövő hét szombat estjén lesz a Kolozsváron tanuló zsidó diákok ismerkedési estje. A Kolozsváron tanuló zsidó diákok folyó hó 31-én, jövő hét szombat este tea-összejövetel keretében a Salom clubban ismerkedési estét rendeznek, amelynek célja, hogy a diákság és a város zsidó lakossága között a szükséges kapcsolat megteremtődjék és a különböző helységekbel származó diákok kollegialitásának kémilyi tésére is alkalom adódjék. Remélhető, hogy Kolozsvár vendéglátó zsidósága nagy számban fog az ismerkedési estén megjelenni.

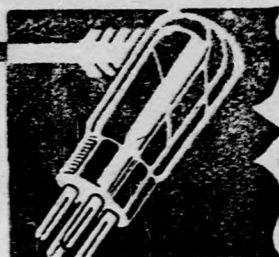
— A két pokoli nap izgalmas kalandor dráma kerül vetítésre az Épitőmunkás-ott hon mozgóban vasárnap 3, 5 és 7 órai kezdettel. Főszerepben: Carlo Aldini. Vigjáték kísérő műsor. Hétfőn 5-7-ig és 7-9-ig utoljára kerül színre Carlo Aldini izgalmas kalandor drámája, „A két pokoli nap”. Szerdán 5 és 7 órakor teljesen új műsor, „Rasputin” orosz dráma kerül bemutatásra.

HASZNALJON
 RADIÓJÁHOZ
 KIZÁRÓLAG

LÁMPÁT
 AMELY TÖKÉLETES
 VISSZAADÁST BIZTOSÍT

Romániai vezérképviselő: B. Seidmann Bucuresti, Bd. Maria 30.

Német és osztrák rendőrtisztviselők tartottak helyszíni szemlét Biatorbágyon

Budapest, október 22. Biatorbágyon ma helyszíni szemle volt, amelyen a német és az osztrák rendőrtisztviselők is részt vettek. Átkutatták az egész terepet s megtalálták egy csöszkunyhot, amelyben a Merynyó Matuska Szilveszter a merénylet elkövetése előtt napokig lakhatott. A kuny-

hó egyik sorkában vezetékdrótot és zseblámpaelemeket elzáró biztonsági papírt találtak.

A rendőröknek a szemle végén az volt a benyomásuk, hogy Matuska vallomása sokban megfelel a valóságnak.

Laval partraszállott Newyorkban és elutazott Washingtonba

A biztonság kérdése lesz a megbeszélések magva a washingtoni tárgyalásokon

London, október 22. Laval ma reggel 7 órakor elhagyta az Ile de France fedélzetét. A hajóhídon Stimson és Paul Claudel washingtoni francia nagykövet fogadták. Laval a newyorki városházán lefolyt fogadtatási ünnepség végeztével kíséretével együtt elutazott Washingtonba. Ezt megelőzőleg még tegnap Laval az Ile de France fedélzetén annak a reményének adott kifejezést amerikai újságírók előtt, hogy a washingtoni megbeszéléseken nem fog szóba kerülni az adósságok és jóvátetelek 50 százalékos redukciójának kérdése. Ezt a francia miniszterelnök már csak Franciaország iránti kiméletességéből is elvárja.

c. lapnak az Ile de France-on utazó munkatársa közölte lapjával, hogy világpolitikai tekintetben Laval washingtoni eszmecsereje során a francia miniszterelnök irányító gondolata a biztonság megszervezése lesz. A biztonságot ígéretek nem pótolhatják s Franciaország csak abban az esetben tehet engedményeket a lezárásra vonatkozó álláspontjából, ha megfelelő ellenengedményeket tesznek.

Az Excelsior szerint Laval a gazdasági és pénzügyi válság enyhülését elsősorban a biztonság és a bizalom megteremtésétől várja és többet remél a lélektani hatásoktól, mint a technikai természetű megoldásoktól.

Párizs, október 22. Az Echo de Paris

Eladók Kolozsvár lecszebb villatelvei!

A természet legjobban kedvében teremtett helyei.

A város szívének szívében, A napsugarak reflektorainak gócpontjában. Értékben folyton növekvő helyek. Tárgyal: Dr. Ligethy Miklós Cluj, Str. Me morandului 16. sz. D. u. 4-6 órák között. Telefon: 833.

A Népszövetség pénzügyi albizottsága folytatja üléseit Budapest. Budapestről jelentik: A Népszövetség pénzügyi bizottságának Budapestre küldött albizottsága folytatja üléseit. Ugy tudják, hogy vasárnap, vagy hétfő előtt nem fognak kiadni hivatalos közleményt a nyilvánosság tájékoztatására.

Az ötéves terv mai állása, Farbman M. könyve 82 lej. Gróf Károlyi: Az ötéves terv fve 99, kve 167 lejLepage-nál Cluj. Kérjen ingyen könyvjegyzékeket.

— Az osztrák nemzetgyűlésben előterjesztették az 1932-ik évi költségvetést. Bécsből jelentik: A nemzetgyűlés ülésén Waidenhoffer dr. előterjesztette az 1932. évi költségvetést és expozét mondott. A körülbelül 2 milliárd sillinges költségvetési előirányzat 2 milliárd silling költségvetési felesleget vár, míg az 1931. évi költségvetésben a beruházásokkal együtt 134 millió silling hiány mutatkozott. Az új költségvetés a földművelésügyi tárca kiadásait 11, a közoktatásét 24,7, a hadügyét 27,7 és a kereskedelmi tárcáét 40,7 millió sillinggel apasztotta s a b. vételeket alacsonyabb értékben vették fel, mint az 1931. évi költségvetés várható bevételeit. A pénzügyminiszter szerint Ausztria pénzügyi helyzete súlyos, de ha a nemzet bizik saját erejében, meg lehet birkózni a nehézségekkel.

— Eltemették Edisont. Londonból jelentik: Newyorkból jelentik, hogy tegnap eltemették Edisont a Rosedale-i temetőben levő családi sírboltjába. A temetésen Hoover elnök is megjelent. A gyász jeléül este 10 órakor az Egyesült Államok egész területén egy percre kialudtak a lámpák. Még a newyorki Szabadság-szobor hatalmas fátylafénye is kialudt egy percre. Amerikai gyászának jeléül. A temetésen óriási tömeg vett részt.

— Sirkőavatás. Minden rokont, jóbarátot és ismerőst ezton értesítünk, hogy néhai Gratz Hermann sirkő avatása folyó hó 25-én, vasárnap d. e. 11 órakor lesz az új neológ temetőben.

— A kolozsvári mizrahi ifj. szervezetek hírei. Talmud tanulás. A mizrahi ifjuság vezetősége elhatározta, hogy a téli szezon beálltával a rendszeres Talmud és a Szidra, raschi kommentárral való tanulását M. L. Gottlieb rabbi vezetésével az Eötvös u. 8. sz. alatti helyiségében megkezd. Szombat d. u. 4-5-ig Heti szidra, 4-fél 5-ig Sulchan-Aruch, fél 5-kor Mincha ima. Kedd este 8-9-ig Talmud előadás. Felkérjük tagjainkat az előadások pontos látogatására. — Oneg-Sabbat. A rendes péntek esti Oneg-Sabbat összejövetelek során f. hó 23-án este fél kilenc órai kezdettel az izr. hitközség Reg. Ferdinand ut 52. sz. alatti téli imatermében Weinberger Nándor „A sabbat gondolat a világgazdaság alakulásában” címmel tart előadást. Vendégeket szivesen lát a vezetőség.

NAPROL-NAPRA

Newyorki jelentés szerint Vera Schwartz, a bécsi Staatsoper énekesnője a newyorki Rozi színházhoz szerződött. Az énekesnő három hónapra át Newyorkban fog énekelni, azután körútra megy a nagy amerikai városokba.

Francois Latour a párizsi községtanács elnöke és a párizsi városi táncosok elutaztak Berlinből. Latour meghívta dr. Sahn berlini főpolgármestert Párizsba hivatalos látogatásra. Sahn elfogadta a meghívást.

Rio de Janeiróból jelentik, hogy a Graf Zeppelin tegnap délelben leszállást végzett a braziliai főváros repülőterén s délután hat órakor visszaindult Pernambuco. Valószínűnek tartják, hogy az óriásléghajó jövő vasárnap tér vissza Dél-Amerikából Európába.

A világon összesen 12 millió bála az a gypju, amelyen nem tudnak tulajadni. Ha ezt szövetné dolgoznák fel, a világ minden nője két rubát is kap hatna belőle.

A hernei bányalégrobbanás halálos áldozatainak száma a súlyos sebesültek újabb elhalálzásával 17-re emelkedett.

A világon negyven olyan város van melyeknek lakossága az egymilliót meghaladja.

A Vatikán közelebről egy millió érmet veret. Az első kibocsátású érmeiket gyűjtők szétkapkodták.

— Magyar-Palesztinai Kereskedelmi Kamara. Budapestről jelentik: A magyarországi Pro Palesztina Szövetség legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy megszervezi a Magyar-Palesztinai Kereskedelmi Kamarát. A szervező bizottság tagjai között a budapesti zsidóság kimagasló alakjai vesznek részt: Báró Hatvány Berthold, dr. Strausz Adolf, dr. Makkai Ernő, Berregi Ármán mérnök és a szegedi zsidó hitközség elnöke: Dr. Biedl Sámuel.

— Egyesültek az amerikai cionista munkáspártok. Filadelfiából jelentik: A Poale Cion és a Ceiré Cion (Hitachduth) elhatározta egy Filadelfiában megtartott gyűlésen, hogy egységpártba tömörülnek. A Poale Cion és Ceiré Cion vezetősége elhatározta, hogy a jövőben éppúgy, mint a palesztinai szervezet zsidó munkások, minden politikai és munkásjóléti kérdésben egyöntetű eljárást fognak követni.

— Heilprik Jenő krasznai kántor szombaton a Szentlélek u. 1. sz. alatti volt Chevra Kadisa templomban fog imádkozni.

— A Poale Czedek Imaházában folyó hó 23-án, pénteken este és 24-én, szombaton délelőtt Weisz Izidor főkántor és énekkara fog előimádkozni.

— Gyermekeledés a Magyar Színházban. Szombaton, e hó 24-én délután fél 3 órakor és vasárnap délelőtt fél 11 órakor az Árvelánynevelő Otthon javára gyermek előadást rendeznek. Az előadáson százötvennél több gyermek szerepel, élőképben, vigjátékban, tündérmesejátékban és egy gyermekoporetben. A rendezvények egyik kimagasló pontja Csűrös Emilia „Az erdő varázsa” című gyermekoperejtje lesz. A helyárák a lehető legmérsékelttebbek.

— Megoldják a palesztinai iskolakrizist. Jeruzsálemből jelentik: A Jewish Agency palesztinai exekutívije az iskolaválság leküzdésére céljából elhatározta, hogy az iskolai költségvetést 20.000 font helyett 16 ezer fonttal fogja csökkenteni. A jesus 5 ezer fontnyi hozzájárulást ígért, míg a tanítók egy havi fizetésük elengedésével 7 ezer fonttal járulnak hozzá az iskolai költségvetés rendbehozatalához. Ezzel sikerülni fog az iskolakrizist elhárítani.

older

letti nagystűbe fölemelkedé. Nemirovszki öb évék legnagynyvennek 36 lej. 04 lej. T könyvvezet

Színház-Művészet

Ma és holnap a „Kis Komédia“ bucsuestéi

Fergeteges kacagások, tapsorkánok kísérték tegnap este a Tábori Emil vezetésével álló budapesti „Kis komédia“ bemutatóját. A közönség azzal távozott a színházból, hogy soha ilyen jól nem mulattott s három órán át megfellegette napi

gondjairól, bujáról-bajáról. Már csak ma este és holnap este (teljesen új műsorral) fog fellépni a budapesti „Kis komédia“ társulata s Sebő Miklós, a világhírű rádió és gramofon star minden műsor keretében új slágereket ad elő.

Hétfőn: Uferini

Az illuzionisták koronázatlan királya, Uferini, akinek titokzatos és megfellegethetlen látványait királyi udvarok tapsolták végig, aki Európának minden világvárosának közönségét bűvületba ejtette, a jövő

hét elején ismét Kolozsvárra jön s három estét át fogja lázban tartani Kolozsvárt. Uferini fellépése a Magyar Színházban hétfőn, kedden és szerdán. Rendes hely-árak. Jegyváltás vasárnap reggeltől.

A Magyar Színház heti műsora

Péntek: Tábori Emil budapesti „Kis komédia“ társulatának bohózat-estéje. (Sebő Miklós fellépésével. Teljesen új műsorral. Rendes helyárakkal. Bérletszűnet. Sorozat szám: 27.)
Szombat délután 3 órakor: Az Arvალány Nevelő Otthon jótékony célú gyermek-előadása. (Sorozatszám: 28.)
Szombat este: Tábori Emil budapesti „Kis komédia“ társulatának bucsu-estéje. (Sebő Miklós fellépésével. Igen gazdag műsorral. Bérletszűnetben. Rendes helyárakkal. Sorozatszám: 29.)
Vasárnap d. u. 5 órakor: Tánase román revü-társulat vendégjátéka.
Vasárnap este 9-kor: Tánase román revü-társulatának vendégjátéka.

CORSO-MOZGÓ műsora

Péntek 3, 5, 7, 9 órakor: A két Duna mentén... Világvárosi műsor. A legújabb pompás zenés, énekes filmpereket. Főszereplők a legnagyobb színészek és pedig: Gretl Theimer, Charlotte Susa, Verebes Ernő, Szőke Szakáll, Paul Hörbiger. Műsor előtt: Miksi Maus.

SELECT-MOZGÓ műsora

Péntek: Milyen édes vagy Anny... Vigjáték, német párbeszédekkel, főszerepekben: Anny Ondra, Felix Bressart, Siegfried Arno.
Szombat: Milyen édes vagy Anny... Vigjáték, német párbeszédekkel, főszere-

ZSIDÓ-TÁRGYU KÖNYVEINK

Patai József: Biblia képekben kötve 816 L
Patai József: Feltámadó Szentföld 408 L
Ugyanaz kötve 544 L
Patai József: Középső kapu 136 L
Ugyanaz kötve 204 L
Patai József: Kabala (magy., német.) 136 L
Patai József: Politika nélkül 136 L
Patai József: Zsidó irások 136 L
Patai Edith: Engem is hív a föld 102 L
Sass Irén: Énekek éneke 102 L
Hajdu Miklós: Zselérek vagyunk 136 L
Ben Ami: Palesztinai utmutató 5 L
Edmond Fleg: A próféta gyermek 100 L
Leitner: Örön a zsidóság frontján 60 L
Herzl Tivadar: Ős-Uj Hon 140 L
Hatvany Lajos: Urak és emberek I. és II. kötet 442 L
Feuchtwanger: Herceg és a zsidója 70 L
Földi Mihály: Halasi Hirsch fia 272 L
Marois: Siszraeli 264 L
Lacratelli: Silbermann 60 L
Ben Ami: Uj Palesztina 50 L
Heine: Bacharachi Rabbi 50 L
Herz: Zsidó állam 30 L
Kabalisták és esodatevők 20 L
Oszkár bácsi legszebb meséi 28 L
Sass Irén: Kol Nidre 30 L
Dr. Marton Ernő: A zsidó nemzet Erdélyben 4 L
Gorelik: Cion és Golusz 15 L
Nordai: Dr. Kohn 30 L
S. Alechem: Leégett nemesek 20 L
Ugyanaz kötve 30 L
Nachum Goldman: A zsidó nemzet követelése 8 L
Paneth: Utazásom a Szentföldön 7 L
Dr. Blank: Mit akar a cionizmus 35 L
Mairovits: A tóra és cionizmus 4 L
Gizskalai János: A titok 15 L

pekben: Anny Ondra, Felix Bressart, Siegfried Arno.

Vasárnap: Milyen édes vagy Anny... Vigjáték, német párbeszédekkel, főszerepekben: Anny Ondra, Felix Bressart, Siegfried Arno.

Szinkór-Mozgó műsora

Ma és a következő napokon Nyugaton a helyzet változatlan című megrázó háborús filmdráma kerül bemutatásra. A film Remarque Maria Erich világhírű regénye után készült s a legtöbb európai metropolisban a kép bemutatását betiltották. Szenzációs élmény minden koru embernek. Előadás kezdete 4 és 6 órakor. Hely-árak 10, 20 és 30 lej.

URANIA-MOZGÓ műsora

Péntek: Tarakanowa (A cár ál leánya). Mélyen meghatató hangos dráma, főszerepekben: Olaf Fjord és a klasszikus szépségű Edith Jehanne. Műsoron kívül hangos hirodó.

Szombat: Tarakanowa (A cár ál leánya).
Vasárnap: Tarakanowa (A cár ál leánya).

A próféta gyermek

Edmond Fleg megrázó zsidó regénye
Ára 100 lej és portó
KAPHATÓ AZ UJ KELET
KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Gizskalai János: Támár 50 L
Szokolow: Uj zsidók 15 L
Kacér: Golem ember akar lenni 15 L
Agnon: És a megörnyedt kiegészedik 25 L
Fényes Samu: Jidli első változása 35 L
Mendele M. Sturjim: A szanta fiske 30 L
Dr. Hoffmann: Házasság a héberknél 30 L
Sass Irén: Híres zsidó asszonyok 40 L
Daniel könyvenek magyar fordítása 30 L
Modern zsidó költők 20 L
Bíró Lajos: Zsidók útja 50 L
Grottor: Zsidó reneszánsz 20 L
Dr. Krausz: A zsidó Palesztina évezredekben 35 L
Lahman: Egy szederest Madridban 15 L
Katona M. Pédázatok, történetek a talmud 20 L
Székely Béla: Szedzsera 20 L
Sombart Werner: A zsidók jövője 30 L
Frigyes: A zsidók természetrajza 25 L
Purimkönyv 30 L
Graetz: A zsidó törzs megfijudása 10 L
A talmud könyve I. II. III. 140 L
Komor András: Fischmann et Co. 180 L
Ujvári: Tulsó parton 80 L
Patai: Zsidó költők antológiája öt diszkötés 540 L
Ujvári: A cédrusfa daliája 25 L
Heine: Sabbat hercegnő 60 L
Dosztojevskij: Zsidó-kérdés 10 L
Bíró Lajos: Bazini zsidók 66 L
Schalom Asch: Fiatalok 40 L
Dr. Fleisch Armin: A zsidó 80 L
Zsoltárok könyve két kötet 180 L
Abádi: Judea reneszánsza 60 L
Raab: Mayer Litvák unokája 30 L
Dr. Kohn: Palesztina kolonizáció 60 L

Kapható az Uj Kelet könyvostályában

Vidékre utánvétellel, vagy az összeg és portóköltség (pénz, vagy bélyeg) előzetes bekioldése után szállítunk!

Franciaország Kálya- és Kapható R. E. nyomdász Cluj, Strada Baron L. Fog 40 - Eszterházy 1-13.

KÖZGAZDASÁG

Havonként fizetendő üzletbért követelnek a kereskedők

Nagy érdeklődés mutatkozik a kereskedőknek vasárnapi üzletberieszállítási mitingje iránt

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A Sfatul Negustoresc házbérlészállítási akciójára csü törtökön délelőtt megkezdődtek a részletes tárgyalások. Az Ipar és Kereskedelmi Kamarában a kereskedők megbízottai, a gyógyszerészek kiküldöttéi, az uccára nyíló üzlettel bíró iparosok szervezetének vezetősége együttes megbeszélést tartottak, amelyen megállapították az üzletbér leszállítási akció terveit. A vasárnapi gyűléssel kapcsolatban a megbeszélés ügydöntött, hogy az egyes bizottságok fejei küldöttséget alkotnak, amely felkeresi mindazokat a hivataltos tényezőket, akiknek megjelenése a gyűlésen az akció komolyságának és jelentőségének emelésére szükséges. Így a bizottság fel fogja keresni az interimáris-bizottság elnökét, akit fel fog kérni arra, hogy személyesen vegye kezébe az üzletbér leszállítási akció vezetését.

A vasárnapi mitinget így olyan jelleggel bír, mely általános jelentőségű kérdéssé fogja emelni a kereskedők házbérlészállítási mozgalmát. A megbeszélés egyébként a vasárnapi gyűlésen kívül részletkérdésekben is tanácskozásokot folytatott. Meg fogja találni a különböző üzletágak delegátusaiból összetevődött bizottság annak a módját, hogy a háztulajdonosokkal komoly alapon kezdjen tárgyalásokat az üzletbér leszállítására. A tavasz-

szal lezajlott akció igen gyenge eredményekkel végződött, amennyiben csak a háztulajdonosoknak kis része látta be az idő szava által sürgetett leszállítás szükségességét. A mai város időben a helyzet olyan, hogy a kereskedőknek reményük sem lehet arra, hogy november elsejei házbérlés-egyed-esedékeség alkalmával üzletbérleiket kiegyenlíthessék.

Eppen azért a megbeszélésen olyan hangok is elhangzottak, hogy az üzletbérleteket a jövőben nem negyedévenként, hanem havonta fizessék. Amennyiben a háztulajdonosok ezeket a feltételeket nem teljesítik, a kereskedők kényszerítve lennének a kollektív felmondás fegyveréhez nyulni, ami pedig egyik fél számára sem kedvező.

A vasárnapi mitinget egyébként részletekbe menően fogja vita tárgyát képezni ez az elsőrendű fontosságú kérdés, melynek megoldása a lezállított viszonyok mellett igazán nem tűr több halasztást.

TŐZSDE

Kolozsvár, október 22. Márka 40, holland forint 68.60, dollár 169, font 675, francia frank 6.70, lira 8.80, cseh korona 4.99, pengő 27, dinár 3, silling 22.50, svájci frank 33.15, zloty 19.50, belga fr. 24.

RADIO MŰSOR

Péntek, október 23.

Bukarest, 20: Operett, utána hírek.
Budapest, 9.15: Hangv. 12.05: Cigányzene. 5.30 Gramofonhangverseny 7: Munkásdalárda. 19.45: Mándits szaló zene. 9: Hangverseny, utána hírek, majd Magyar cigányzenekar
Bécs, 19.30: Puccini: Turandot c. operája.
Berlin, 20.10: Hangv.
Varsó, 20.15: Filharmónikus hangverseny.
Milánó, 21.15: Kamarazene.
Róma 21 Magyar szimfónikus hangverseny.
Prága, 22: Rádiózenekar.
Osló, 20: Filharmónikus zenekar

Szombat, október 24.

Bukarest, 19.10: Zenekari hangverseny. 19.30: Köz. az Operából, utána hírek.
Budapest, 9.15: Házikvartett, 9.30: Hírek, 12.05: „Volga“ orosz balalajka hangv. 12.25: Hírek. 13: Pontos időjelzés, időjárás. 14.25: Hírek. 16: A Rádióélet játszó órája. 16.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 17: Előadás, 17.30: Koncert. 19.15: Szűcs László és Relle Gabriella hangv. 20.30: Viola c. szimf. Utána pontos időjelzés, időjárás, hírek, majd cigányzene.
Bécs, 20.15: Vidám egyfelvonásos operák. Schubert: A négyéves órség, Suppé: A szép Galathea.
Berlin, 20.30: Fuvószene.
Breslau, 22.20: Népszerű hangv.
Langenberg, 23.30: Táncczene.
Varsó, 22.10: Chopin-zene. 23: Táncczene.
Kattowitz, 23: Könnyű zene.
Poznan, 19.15: Zongorajáték.
Milánó, 19. 45: Gramofon.
Róma, 21: Offenbach: Az ezreddobos leánya.
Prága, 21: Filharmónikus hangv.
Brünn, 19.05: Fuvóshangv.
Osló, 21.10: Rádiózenekar.
Toulouse, 21.45: Massenet: Manon című operája.
Palermó, 21: Operett.

Apróhirdetések

Ujra megnyitott Léb ort. kóser étterme Malom ucca 14. szám alatt! Izletes ételek, olcsó árak, kellemes helyiség. Utazóknak 10 százalékos kedvezmény. Abonoma, esküvők, bankettek olcsó áron.

Háziaszonyok, vendéglősök, cukrászok Prima minőségű téli almát, diót, gesztenyét, gombát, izeket detail mennyiségben, angro ár mellett szállít a Berger cukrászda Baiamareról.

Izletes kóser négyfogásos ebéd Lei 40. Özv. Dickerné, Széchenyi tér 15.

Corepetálásban jártas egyetemi hallgató középiskolások vagy elemisták tanítását és csón vállalja, Érdeklődők címeiket szívesen kedjenek a kiadóra leadni.

Schwartz Ignác Vegetárius Étterme Cluj, Calea Regele Ferdinand (Wesselényi ucca) 23. Bejártat a Szappan ucca felől. Változatos, izletes vegetárius ételek. Függyelmes kiszolgálás. Nagyon olcsó árak.

A Zsidónó Szakácskönyve

1000-né több kütünő recept. A közel 400 oldalas, szép kiállítású vászonötéses könyv

ÁRA: 300 LEI

Kapható az UJ KELET könyvostályában

Külföldiek

A prágai egyeztetek be a tókra.

Nem a zsidó a külföldiekre. zódve, hogy a cialisan a zsidó tak csapást me zusszal.

De akármint a zsidó diákok zusz.

Mert külföld mindegy, ha denkinék van földre vándor passzióból lát de akár otthon viszont azért haza nincs a s

Vajjon miko hogy a zsidós sérelem, amik csak általában védekezni?

A fából v

Koch-Weser ket irt egy fr cikkben azt a mai Franciaor cellár: Metter tudvalevőleg E talanságát ren elfojtani. Pers óráig sikerült, cioraszgnak talanitó kérdé altatása.

Koch-Weser arra, hogy a n ségi kérdéshet tot képvisel, I a fantasztikus hogy Nemetor lomra tör.

A volt néme százalékos iga szági esemény nyilvánulások a krízis vaske szinte izenken francia arany francia hatal egészén uj a Európának.

Ehelyett az európai fraze poleoni koncepc hon kies föld kell, de franc érdekeknek m ugylátszik, ne akar emlékezn már egyszer reakció tette ujjabb Waterl de egész Eur

Laval és po ternichi kon Franciaország ügyi és politil Európa rendő tehát arra tör ságokból ered egyezéssel, ha tessé meg.

Franciaorsz napoleoni kon nyilatkozat partraszállása írónak. Ez a bizonyoságot t sága mellett, nak és a válz nak nincs m legalább is L

Laval ugyan cioraszgn nem ha a biztons Hogy a bizton ban mit jelen relést a válz tászfórtát.